

12Α-7: Κλασική Αρχαιολογία: Αρχιτεκτονική, Πολεοδομία, Οικιστική

Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ

ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΙΕΡΑ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ, ΚΤΙΡΙΑ, ΑΝΑΘΗΜΑΤΑ

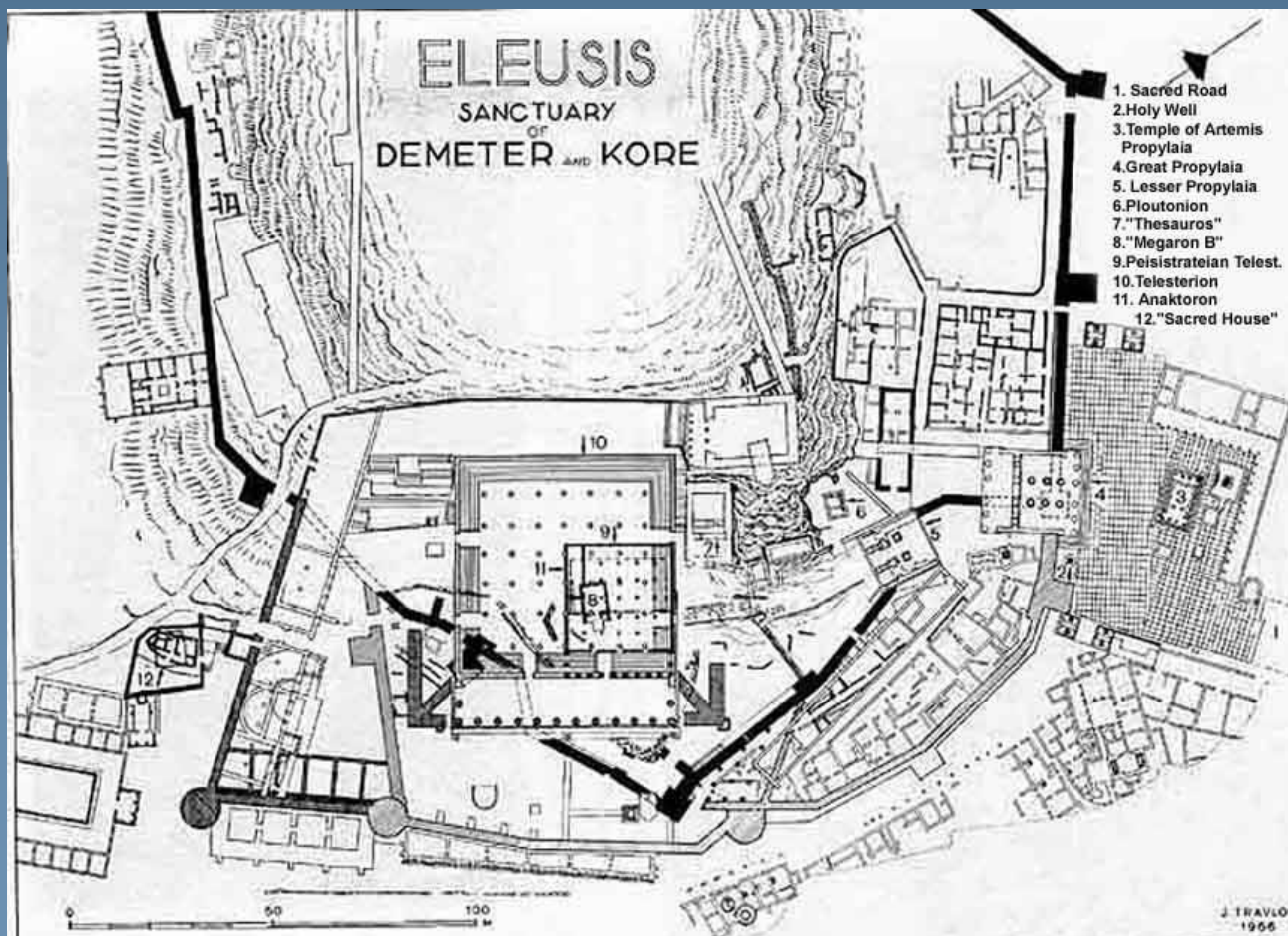
Η ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΟΙΚΟΔΟΜΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ

Η ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ

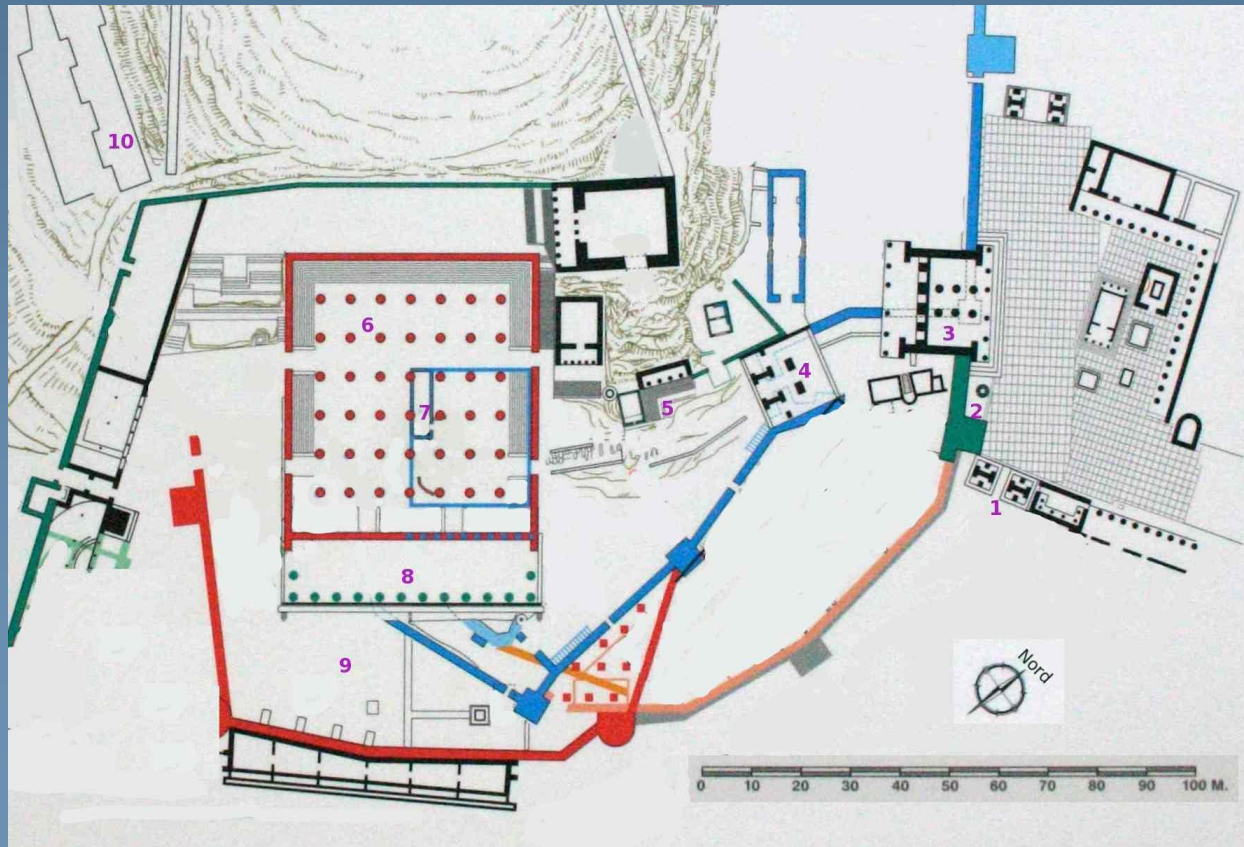

Περίβολος

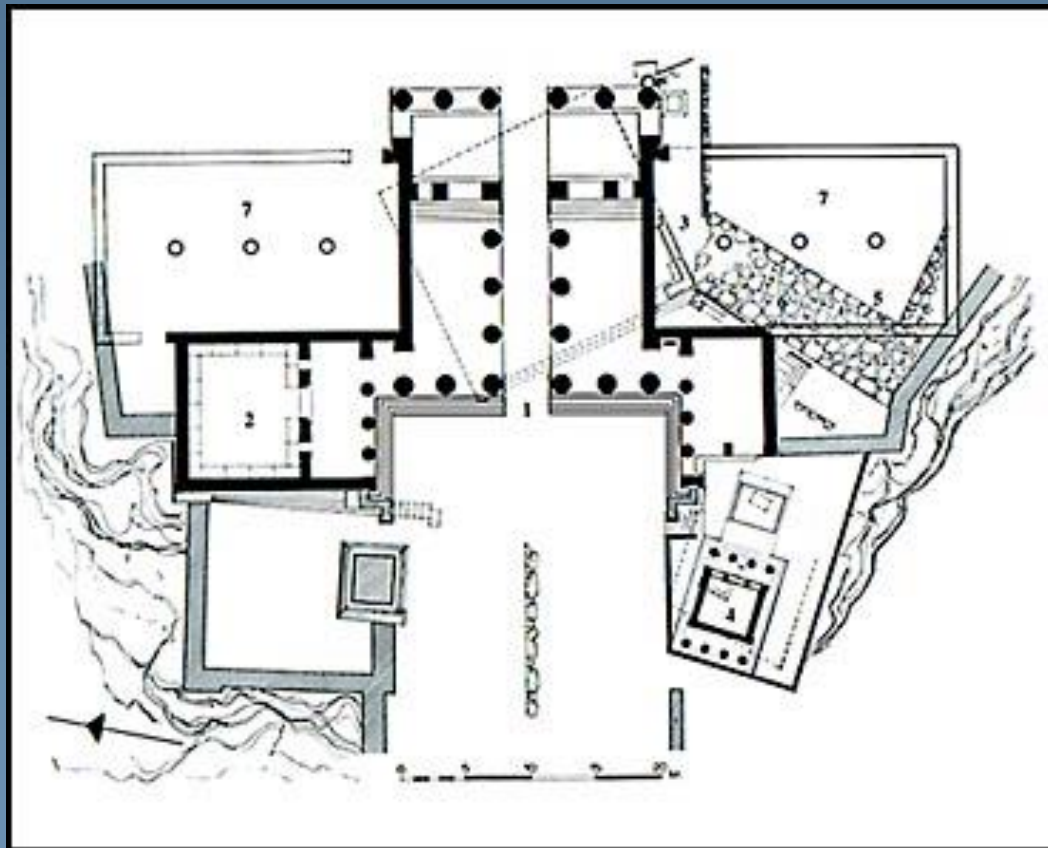

Περίβολος του ιερού της Δήμητρας στην Ελευσίνα

Πύλη - Πρόπυλο

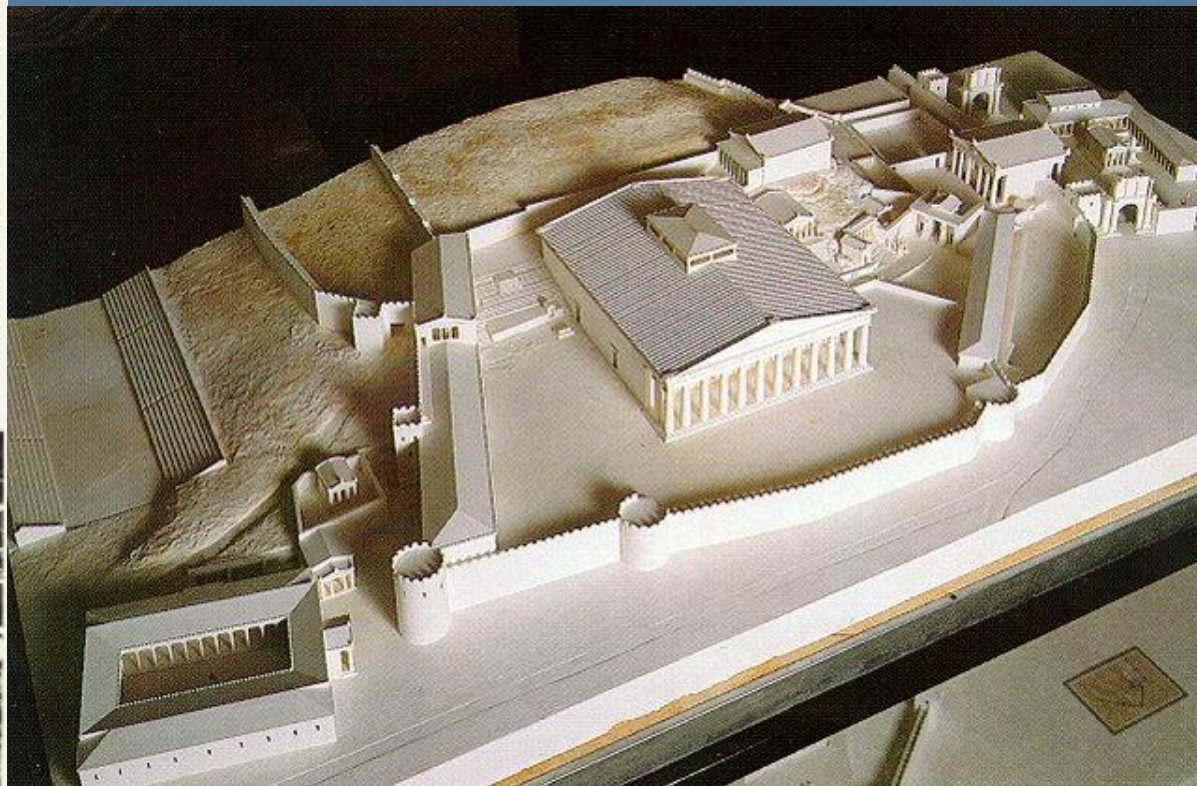
Ιερό Δήμητρας στην Ελευσίνα

Αναπαράσταση Μικρών Προπυλαίων

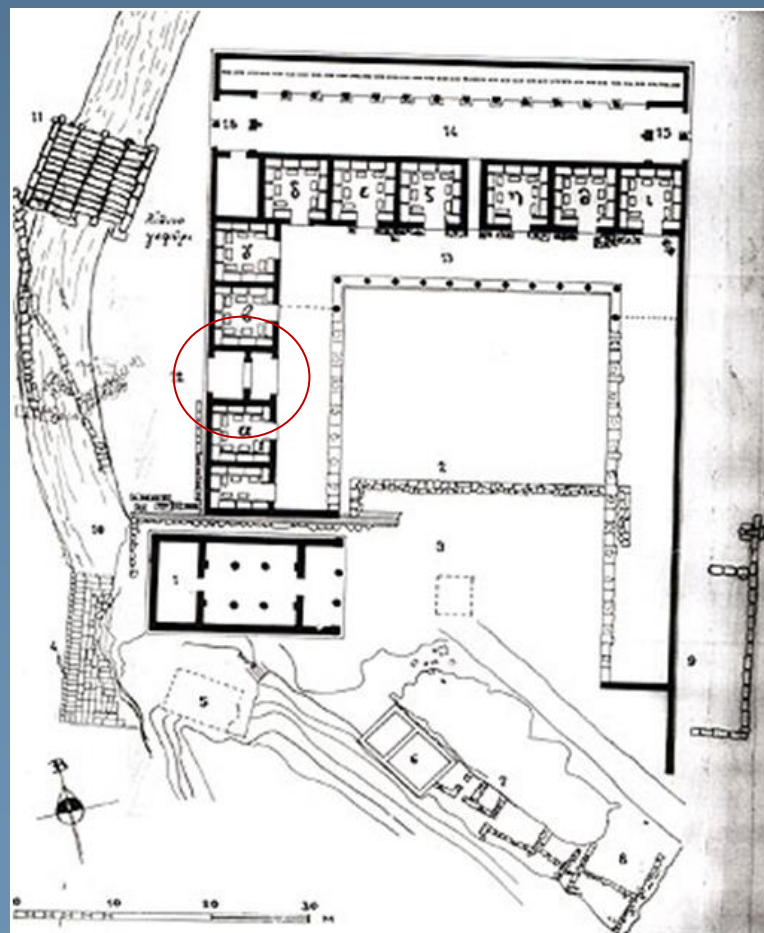
Μικρά Προπύλαια

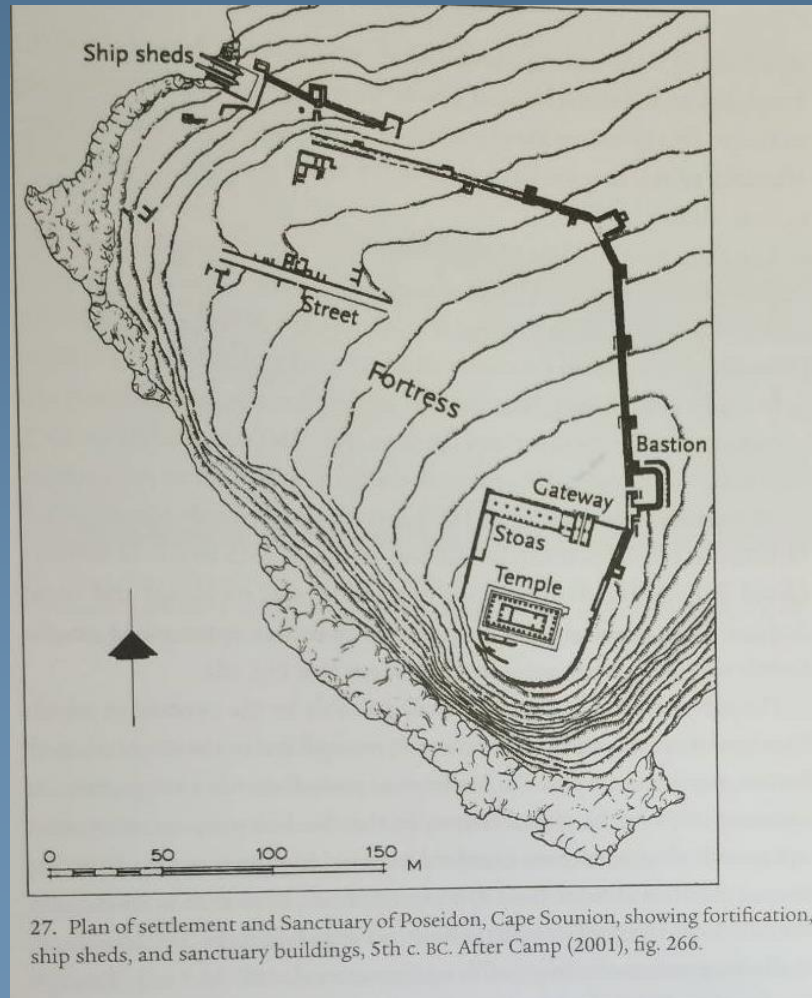

Ιερό Αρτέμιδας στη Βραβρώνα

Το ιερό του Ποσειδώνα στο Σούνιο

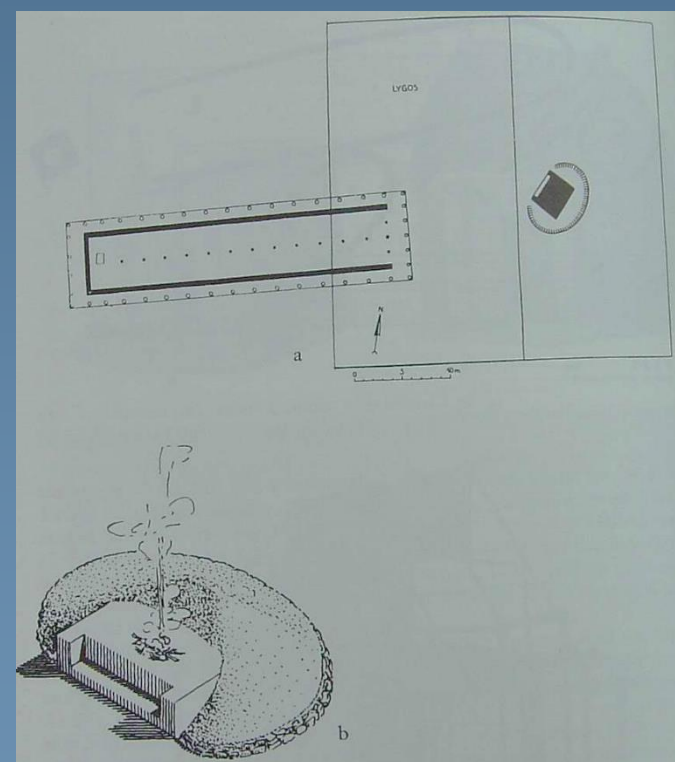
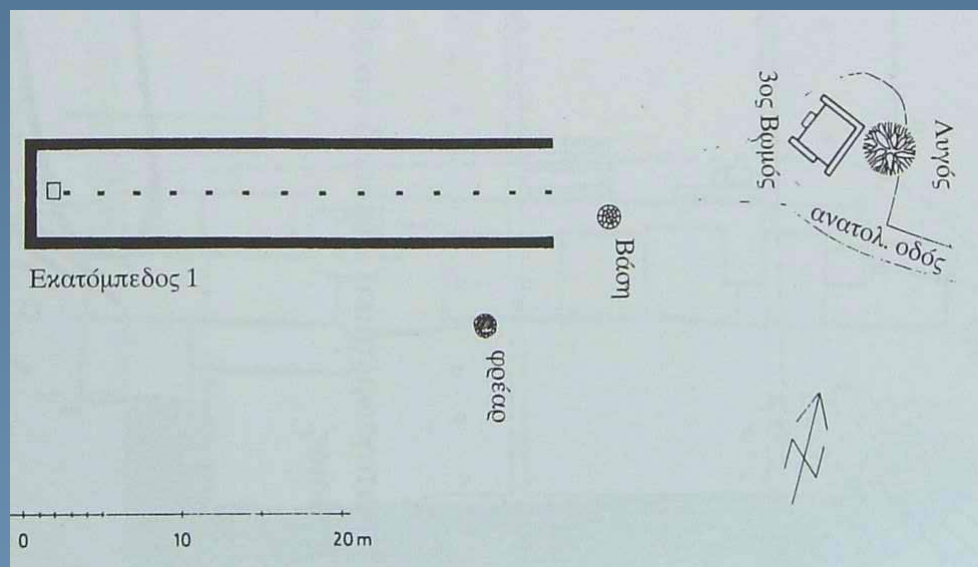

Βωμοί

- Λιθοσωρός
- Εστία
- Σωρός τέφρας και απανθρακωμένων οστών (π.χ. ο βωμός του ναού του Δία στην Ολυμπία)
- Κτιστή παραλληλεπίπεδη κατασκευή προσβάσιμη με κλίμακα

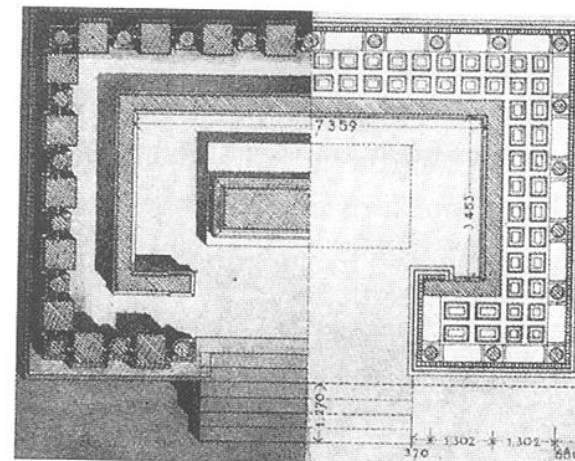
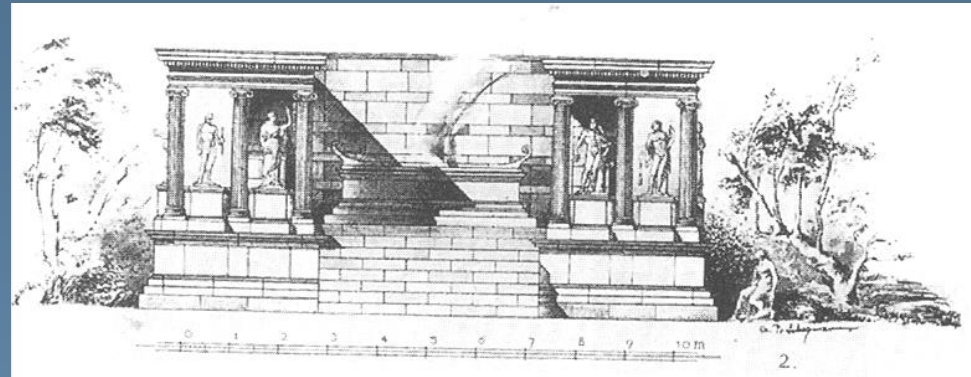
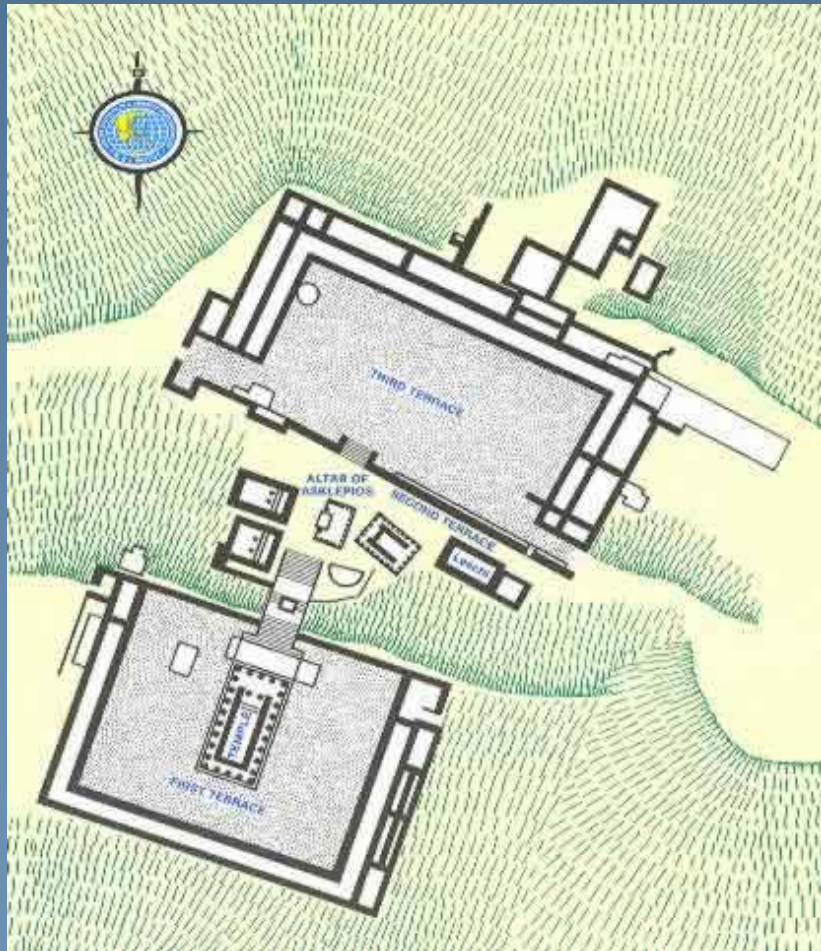

Το ιερό της Ήρας στη Σάμο: ο βωμός

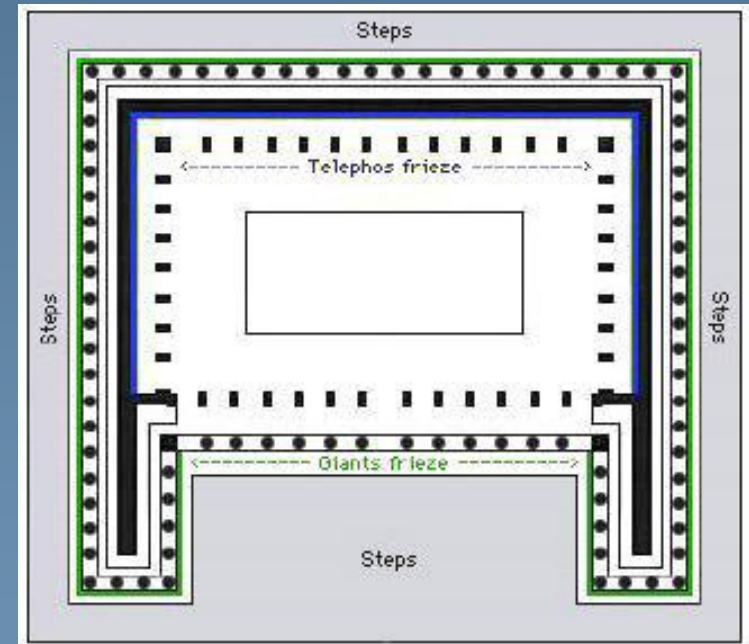
Ασκληπιείο στην Κω Βωμός

335/336. Κως, Ασκληπιείο. Ο βωμός, πρόσοψη σε αναπαράσταση και κάτοψη (1:200).

Ο βωμός του Δία και της Αθηνάς στην Πέργαμο

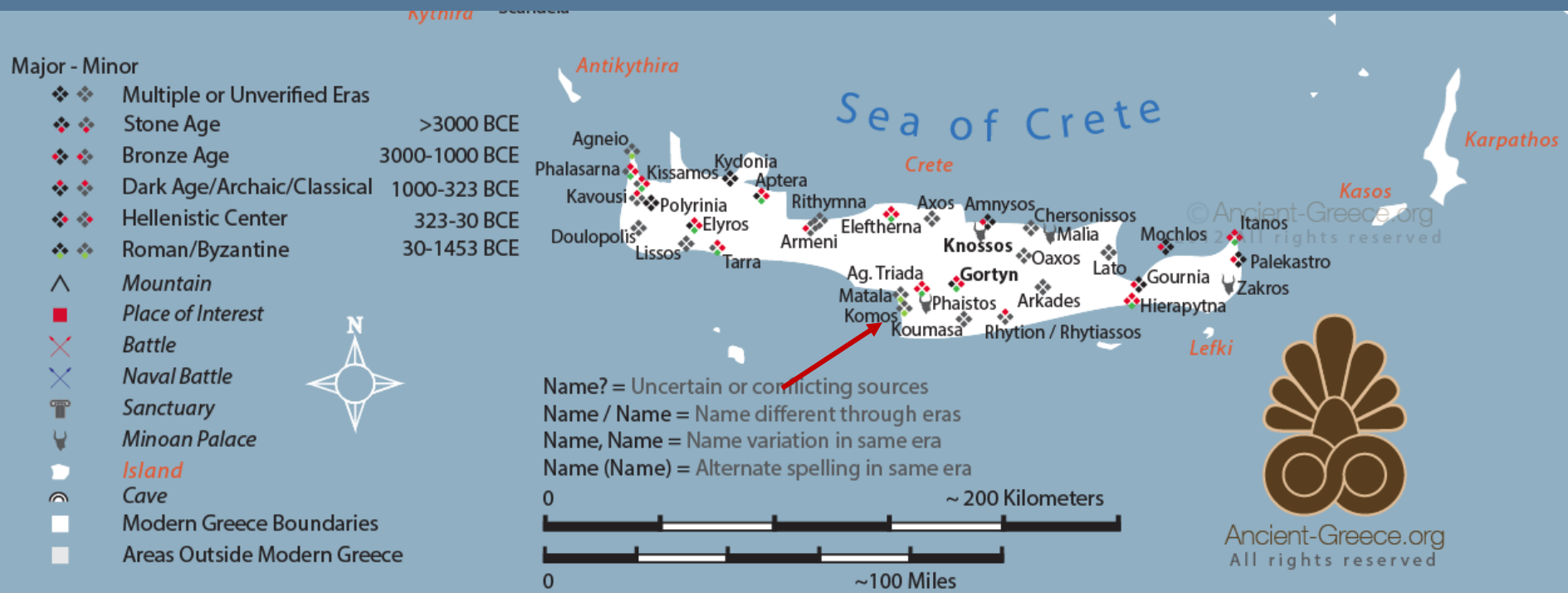
Ναοί

- Φύλαξη, έκθεση και προβολή λατρευτικών αγαλμάτων.
- Απόθεση πολύτιμων αναθημάτων.
- Απόθεση και χώρος φύλαξης των αρχείων της πόλης.

Χάρτης της Κρήτης

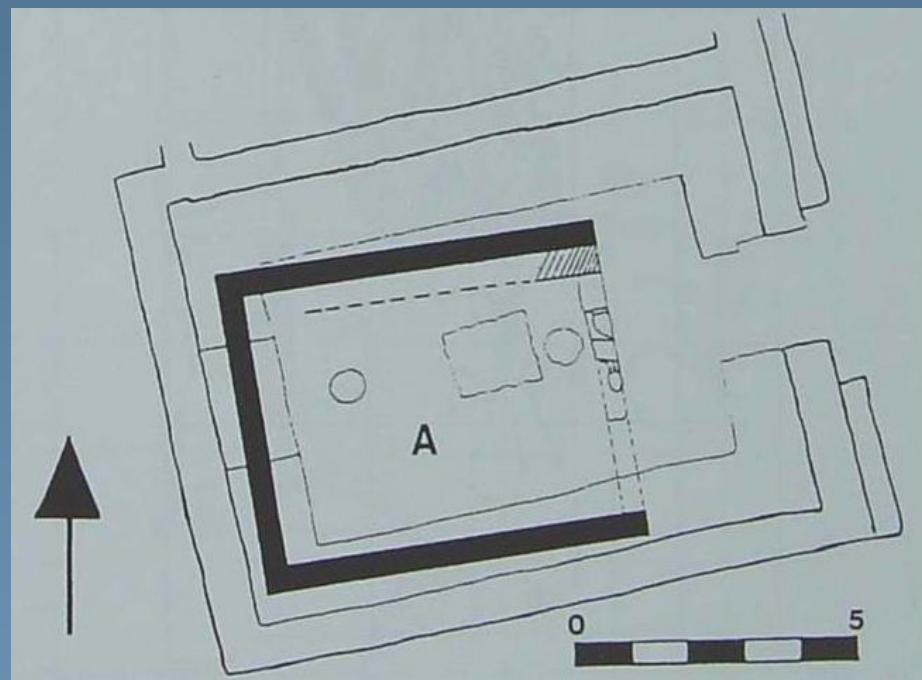

Ιερό στον Κωμμό Κρήτης

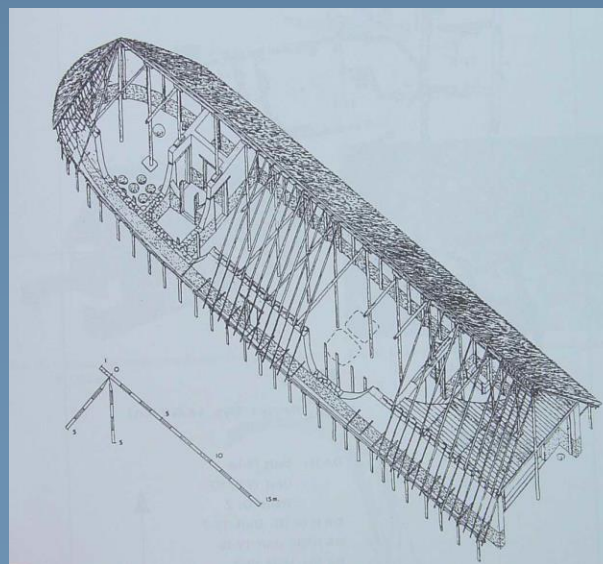
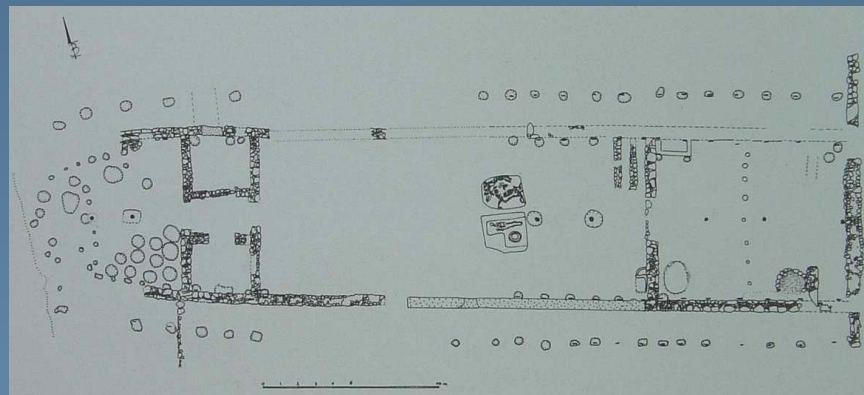
- Μονόχωρος ναός (Ναός Α, τέλη 11ου ως τέλη 9ου αι. π.Χ.) με ανοικτή πρόσοψη και θρανία στο εσωτερικό, κατά μήκος των πλαϊνών τοίχων.

Αψιδωτό οικοδόμημα στο Λευκαντί Ευβοίας (10ος αι. π.Χ.)

- Θέση: νεκροταφείο της *Τούμπας* στο Λευκαντί.
- Αμφίβολη η χρήση του ως ναός.
- Διαστάσεις: 47x10 μ.
- Ξύλινη κεντρική κιονοστοιχία στήριζε τη στέγη.
- Ξύλινα υποστυλώματα εξωτερικά σχημάτιζαν περίσταση στις μακρές πλευρές.
- Εσωτερικά χωριζόταν σε πολλά «διαμερίσματα».

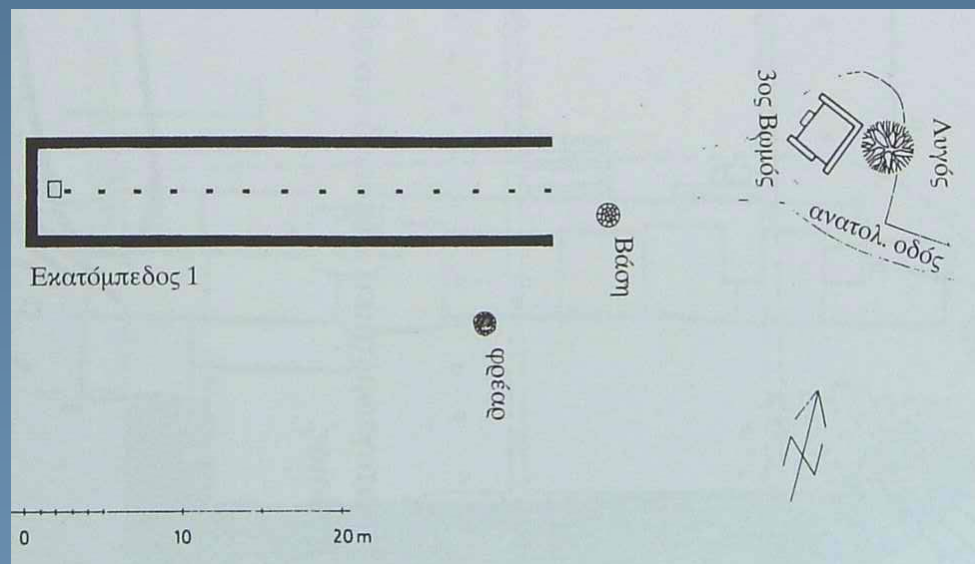

Ο ναός τον 8^ο αι. π.Χ.

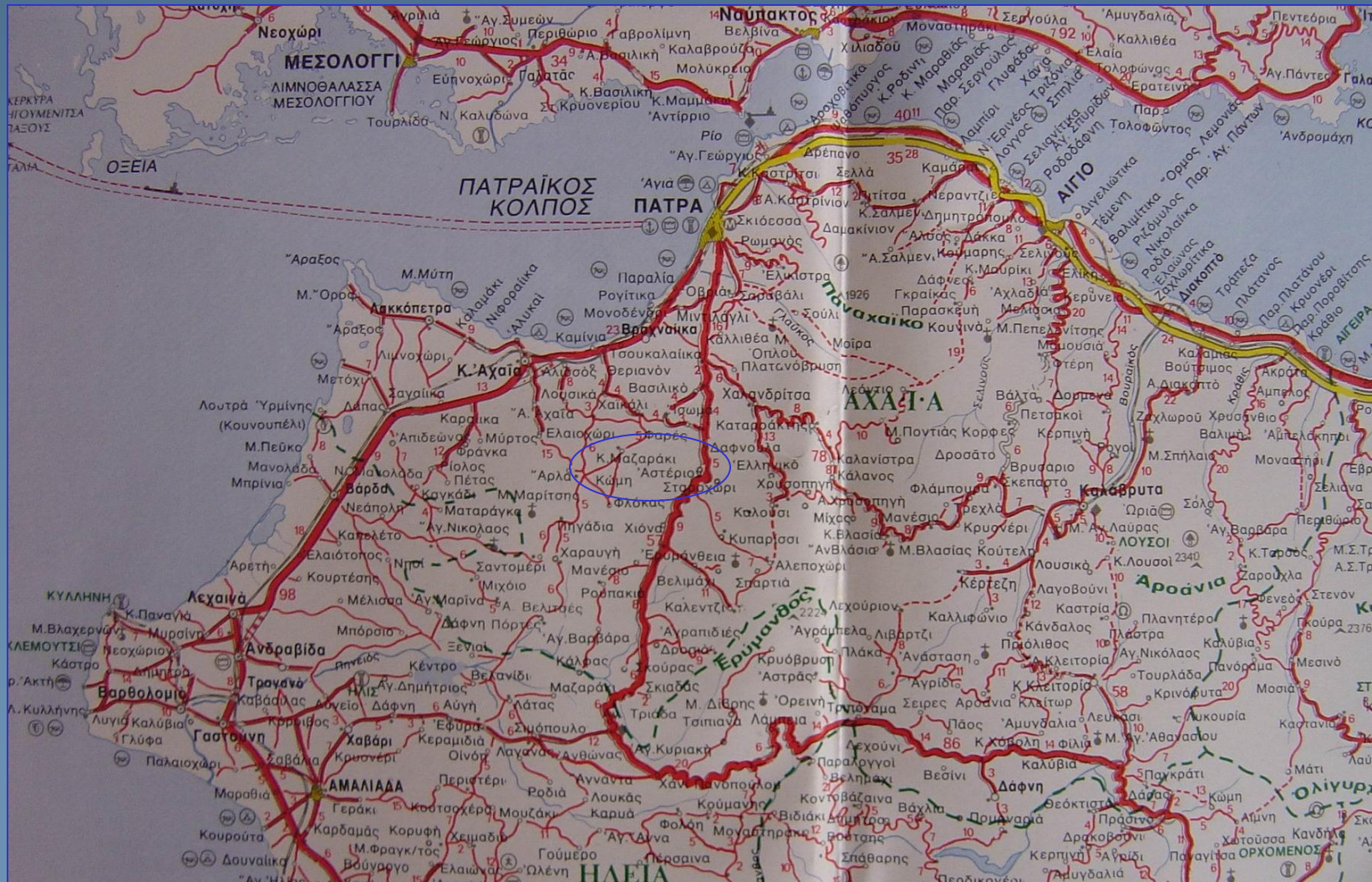
Ηραίο Σάμου (τέλη 9ου – αρχές 8ου αι. π.Χ.)

- Μεγαρόσχημος εκατόμπεδος ναός.
- Αμφικλινής στέγη που στηριζόταν σε εσωτερική αξονική σειρά προφανώς ξύλινων στηριγμάτων.
- Απουσία προδόμου.
- Πλίνθινη τοιχοδομία και χαμηλός λίθινος τοιχοβάτης.

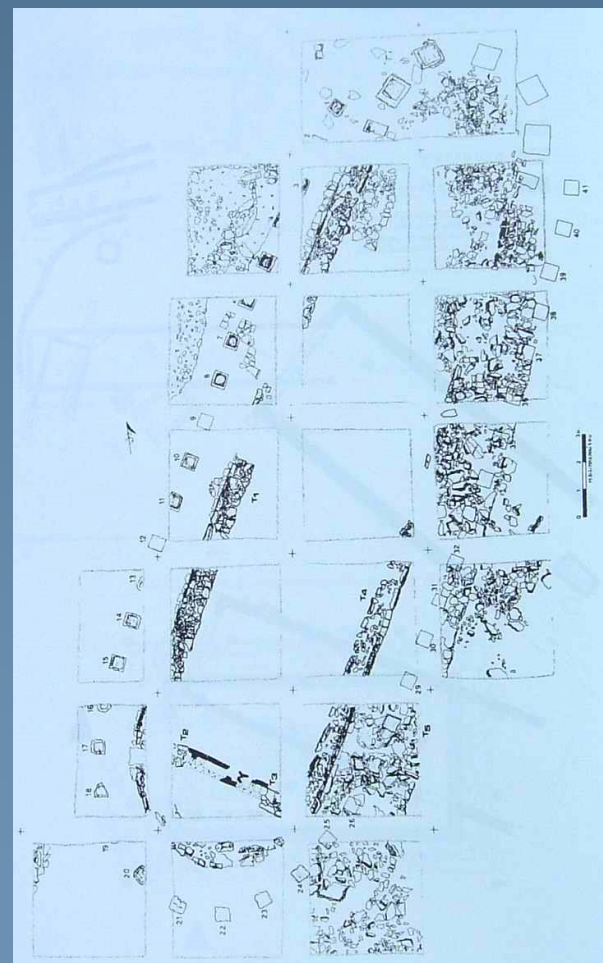
Χάρτης βορειοδυτικής Πελ/σου

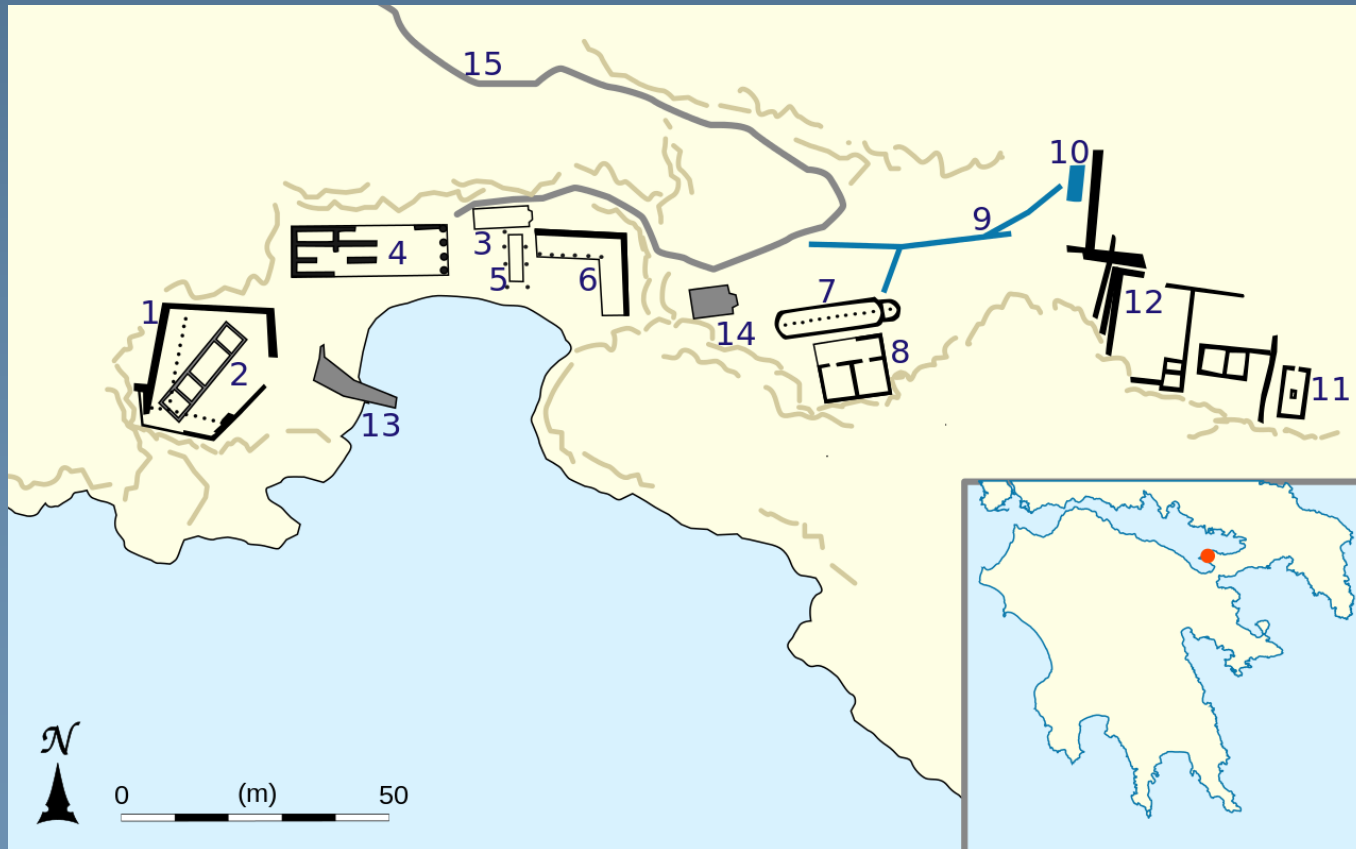
Ναός Αρτέμιδας στη Ρακίτα (Άνω Μαζαράκι Πελ/σου)

- Χρονολόγηση: τέλη 8ου αι. π.Χ.
- Ξύλινη περίσταση.
- Ημικυκλικό προστώο.

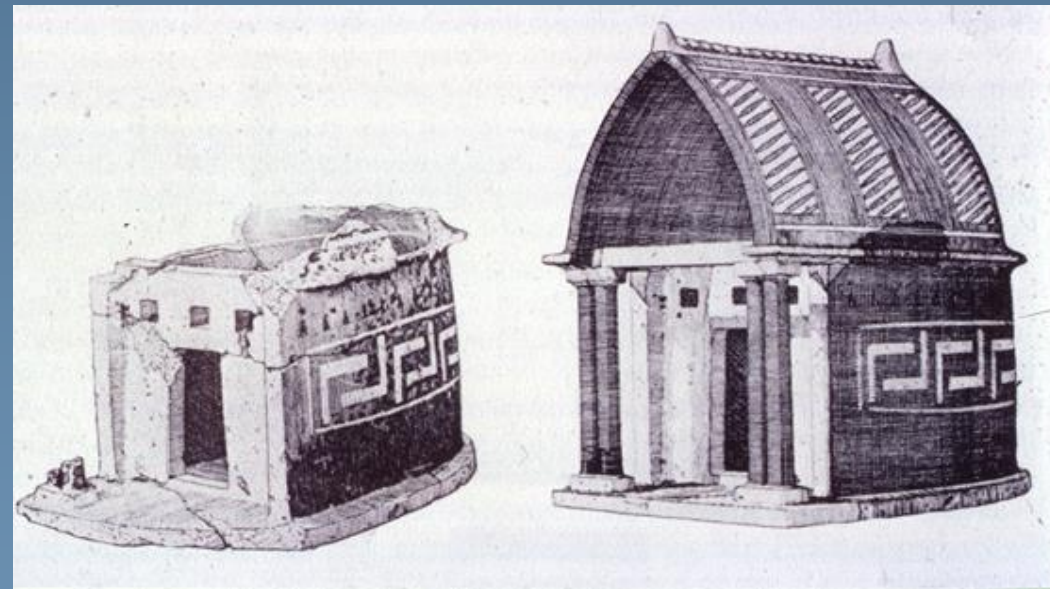

Το Ηραίο στην Περαχώρα

Ομοίωμα οικίας/ναού από το Ηραίο στην Περαχώρα

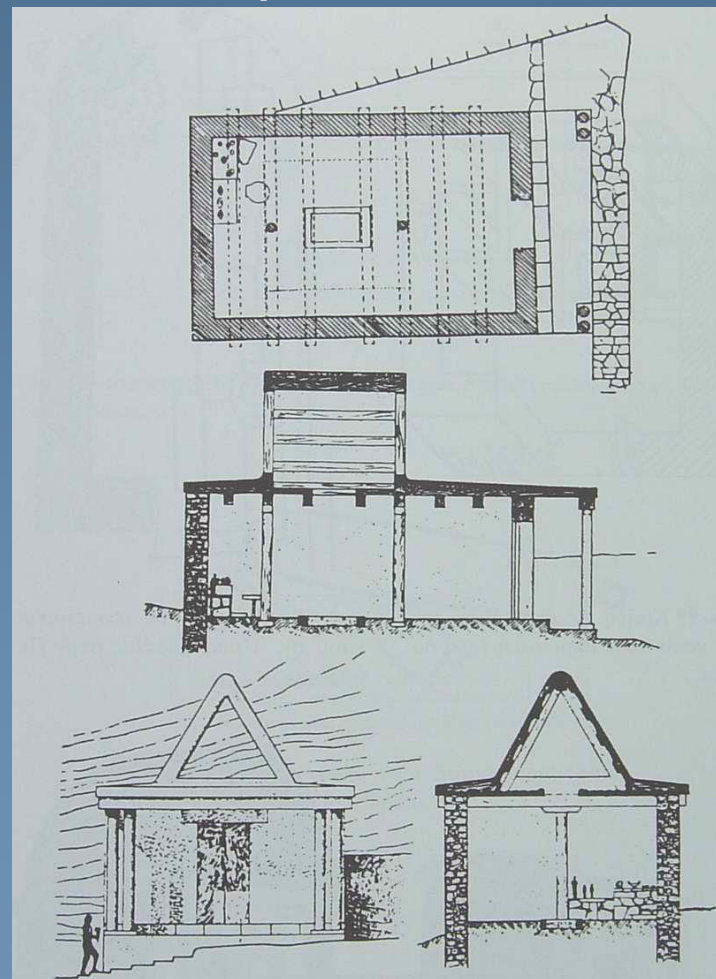
Ομοίωμα ναϊκού (;) οικοδομήματος από το Ηραίο του Άργους

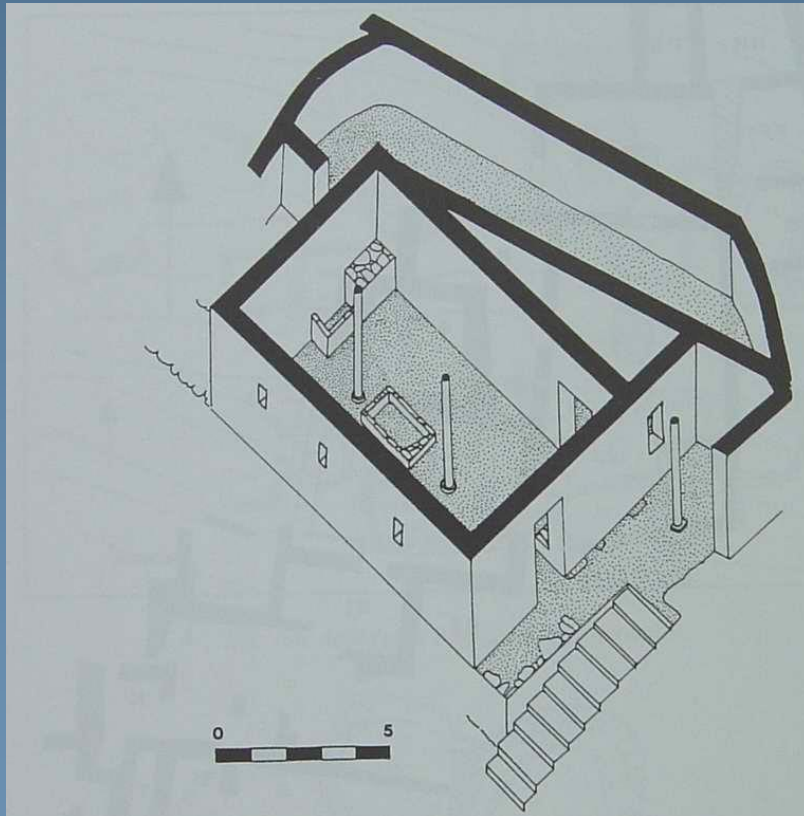
Το Δελφίνιο της Δρήρου (μέσα 8ου αι. π.Χ.)

- Μονόχωρο ορθογώνιο οικοδόμημα με την είσοδο στη στενή πλευρά.
- Τοίχοι χτισμένοι με σχετικά προσεγμένη λιθοδομή.
- Επίπεδη στέγη στηριζόταν σε ξήλινα πιθανόν στηρίγματα τοποθετημένα κατά μήκος του μακρού άξονα του κτηρίου – σώζεται η βάση του ενός.
- Ορθογώνια κτιστή εσχάρα.
- Χτιστό θρανίο για τις προσφορές στην πίσω δεξιά γωνία του κτηρίου.

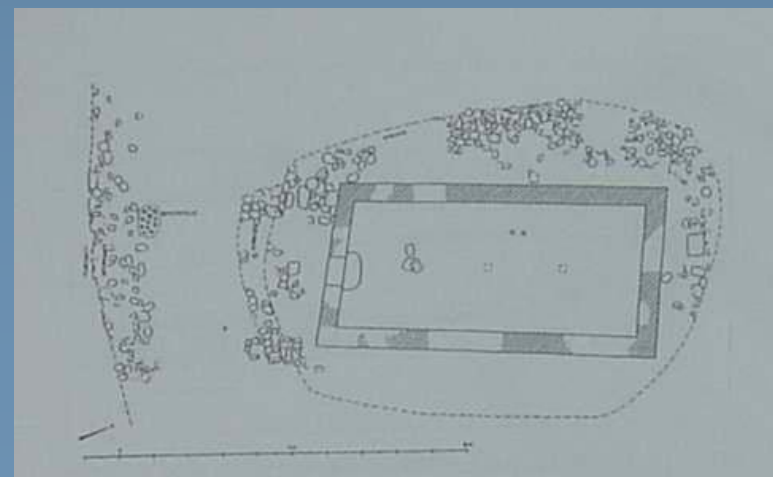
Το Δελφίνιο της Δρήρου

Ύρια Νάξου Ναός Ι

- Ορθογώνιο μονόχωρο ναϊκό οικοδόμημα (τέλη 9ου/πρώτου μισό 8ου αι. π.Χ.).
- Δομικά υλικά: γρανιτόπετρες και σχιστόλιθος στο κατώτερο μέρος των τοίχων, οπτόπλινθοι στο ανώτερο.
- Επίπεδη στέγη υποβασταζόμενη από εσωτερική σειρά ξύλινων πασσάλων.

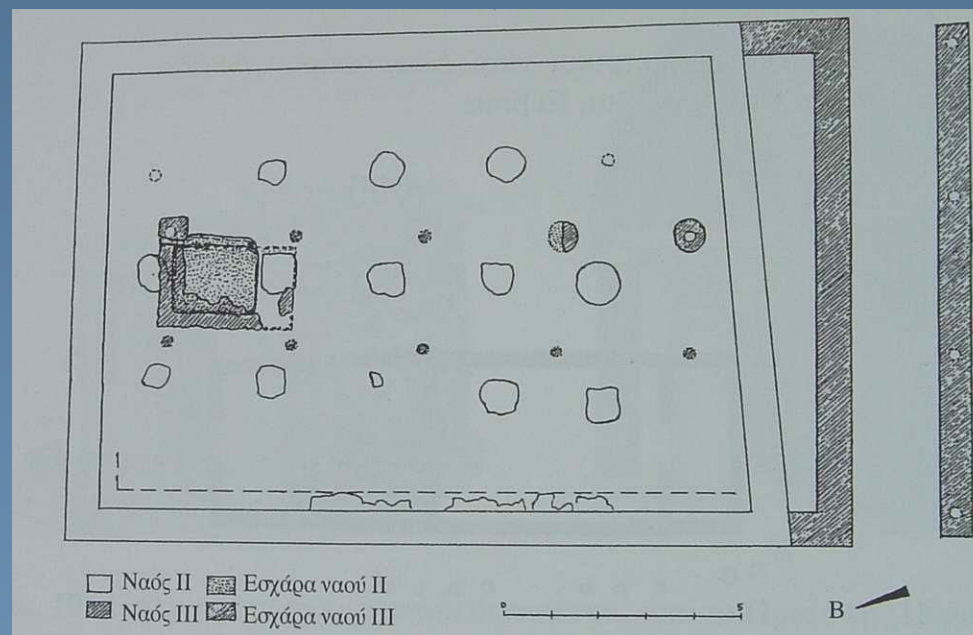

Ύγρια Νάξου

Ναός II

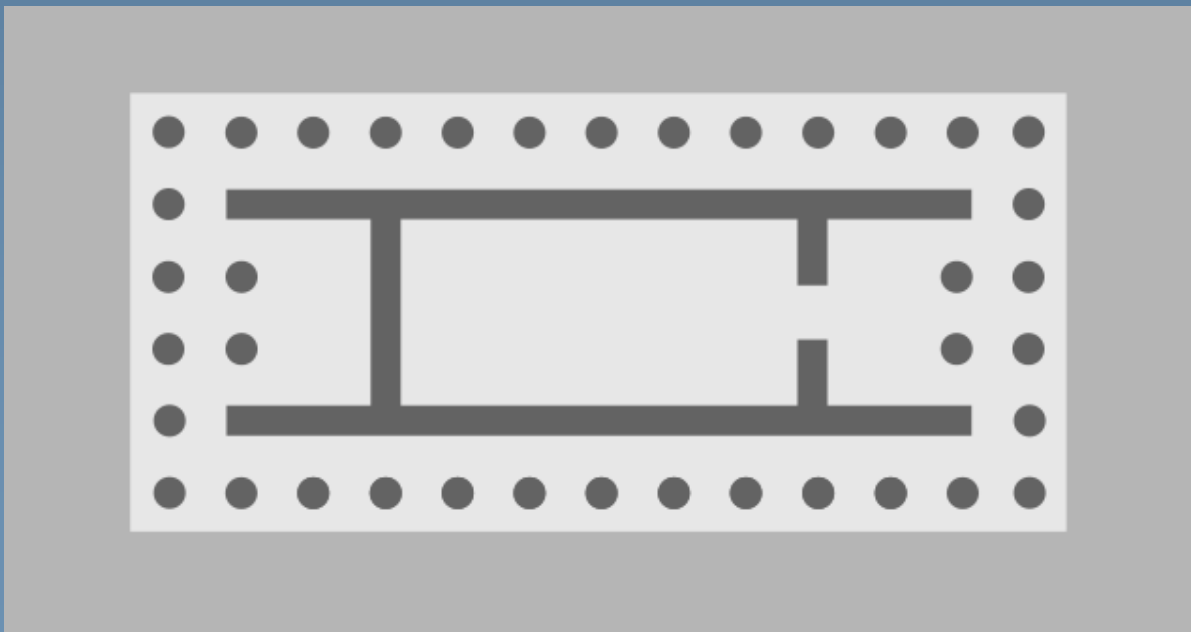
- Ορθογώνιος ναός (730 π.Χ.) με προσανατολισμό ίδιο με ναού I.
- Εσωτερικό: τέσσερα κλίτη από τρεις σειρές ξύλινων κίωνων.
- Χαμηλό λίθινο θρανίο κατά μήκος του πλαϊνού τοίχου και εσχάρα.
- Επίπεδη στέγη στηριγμένη σε τρεις σειρές από πέντε ξύλινα στηρίγματα.
- Δομικά υλικά: εξ ολοκλήρου από μικρές γρανιτόπετρες και σχιστόπλακες.

Ο περίστυλος ναός τον 7^ο και 6^ο αι. π.Χ.

- Προϋποθέσεις:
  - α) Οικονομικό πλεόνασμα.
  - β) Σταθερότητα.
  - γ) Ώριμες καλλιτεχνικές και πνευματικές συνθήκες.

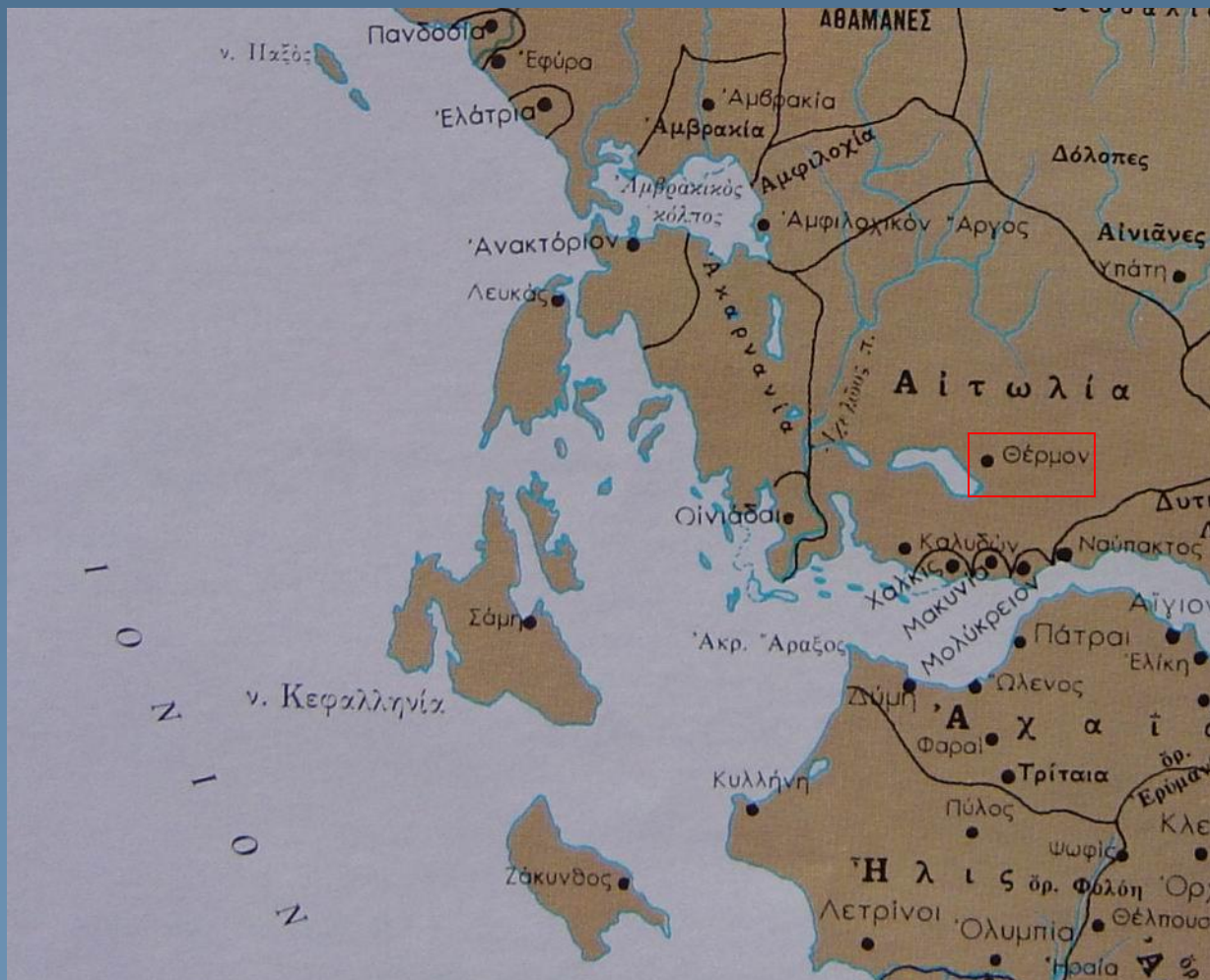

Η σχέση με την Ανατολή

Χάρτης δυτικής Ελλάδας

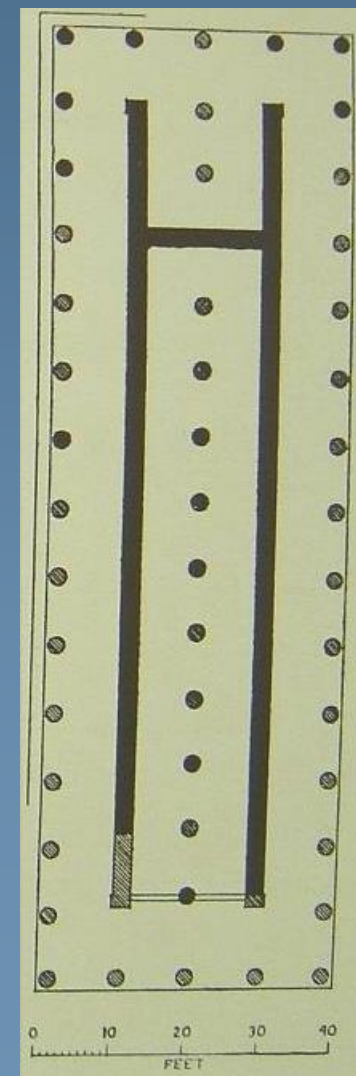
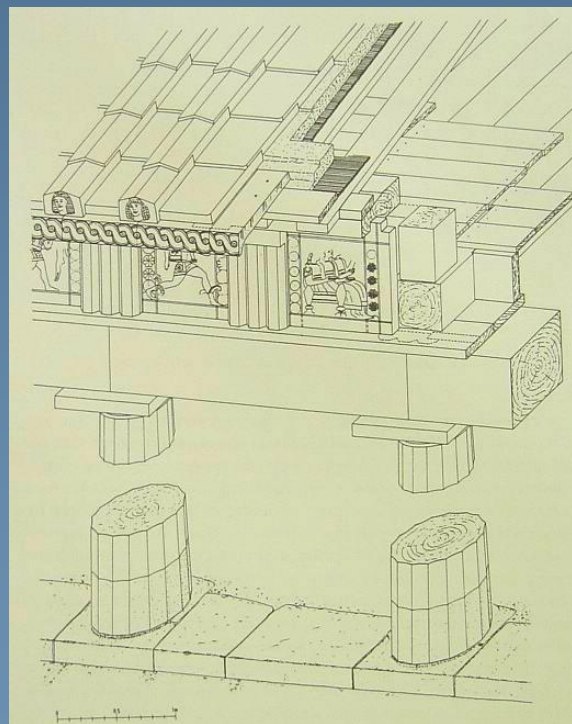

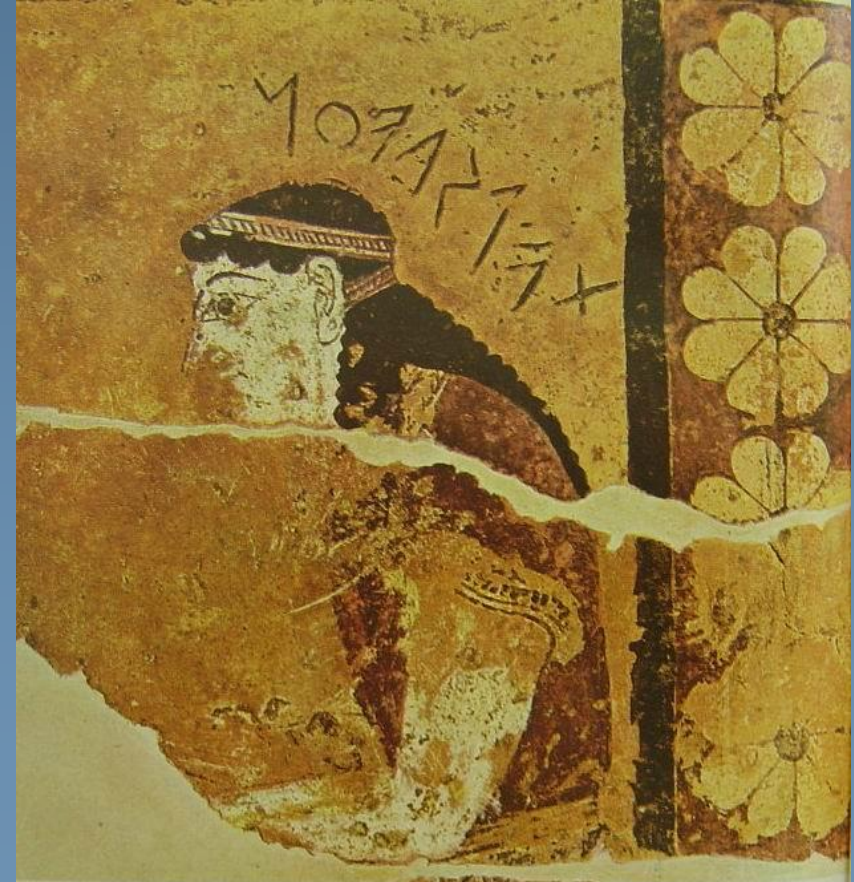
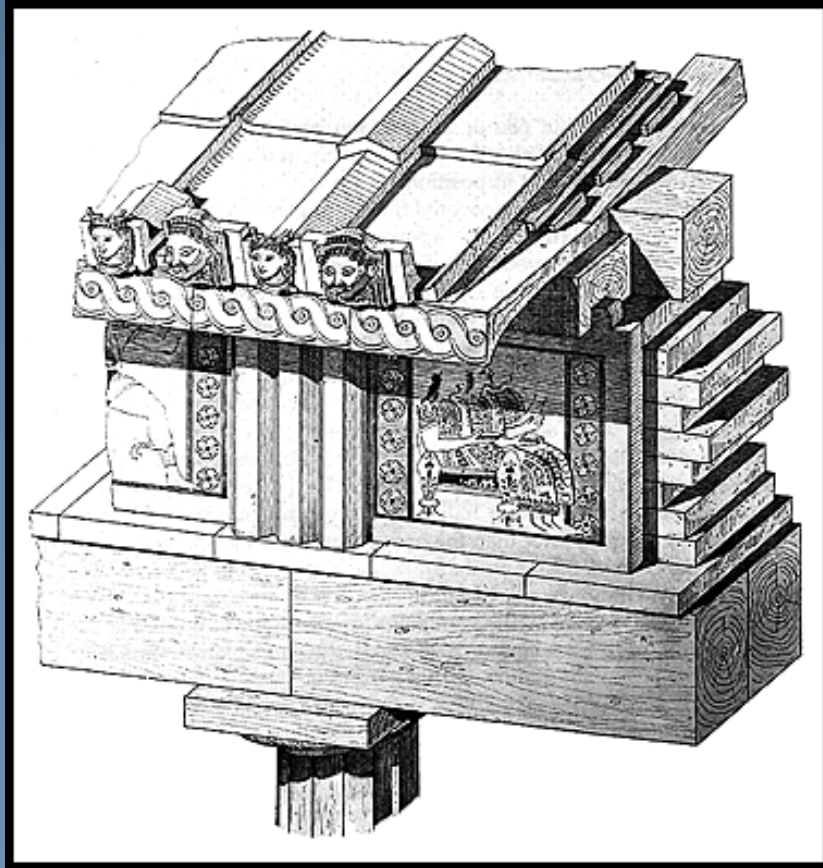
Ναός Γ΄ Απόλλωνα Θέρμου Αιτωλίας (630 π.Χ.)

- Στενός εκατόμπεδος σηκός (32x7 μ.) στερείται προδόμου, διαθέτει ανοικτό οπισθόδομο.
- Τοίχοι πλίνθινοι πάνω σε λίθινο τοιχοβάτη.
- Εξωτερική περίσταση (5x15) ξύλινων(;) κιόνων στηριζόταν σε μεμονωμένες λίθινες πλάκες.
- Δοκός στέγης στηριζόταν σε 10 στηρίγματα στο σηκό και σε δύο ακόμη στον οπισθόδομο.
- Πήλινα γείσα, ακροκέραμα, μετόπες.
- Κεράμωση: κορινθιακού τύπου.

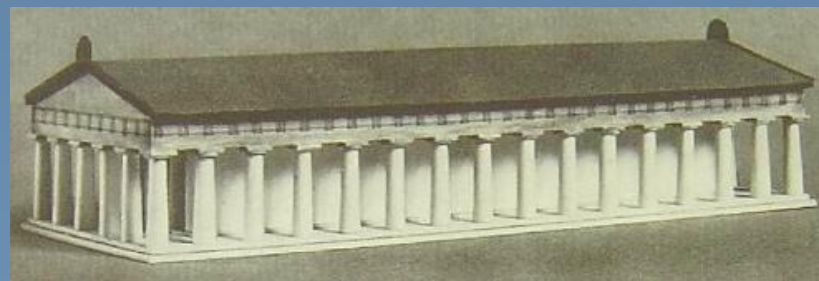
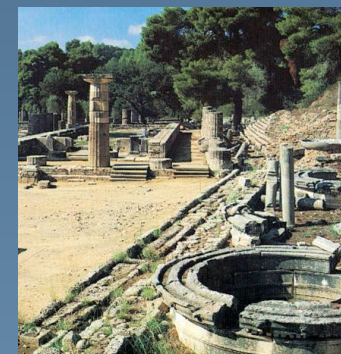
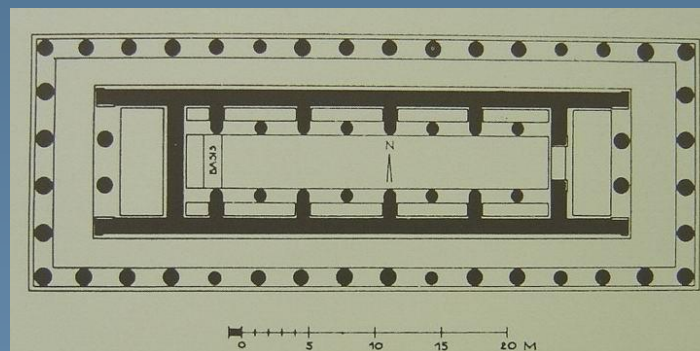
Ναός Γ΄ Απόλλωνα στο Θέρμο Σχεδιαστική αποκατάσταση θριγκού

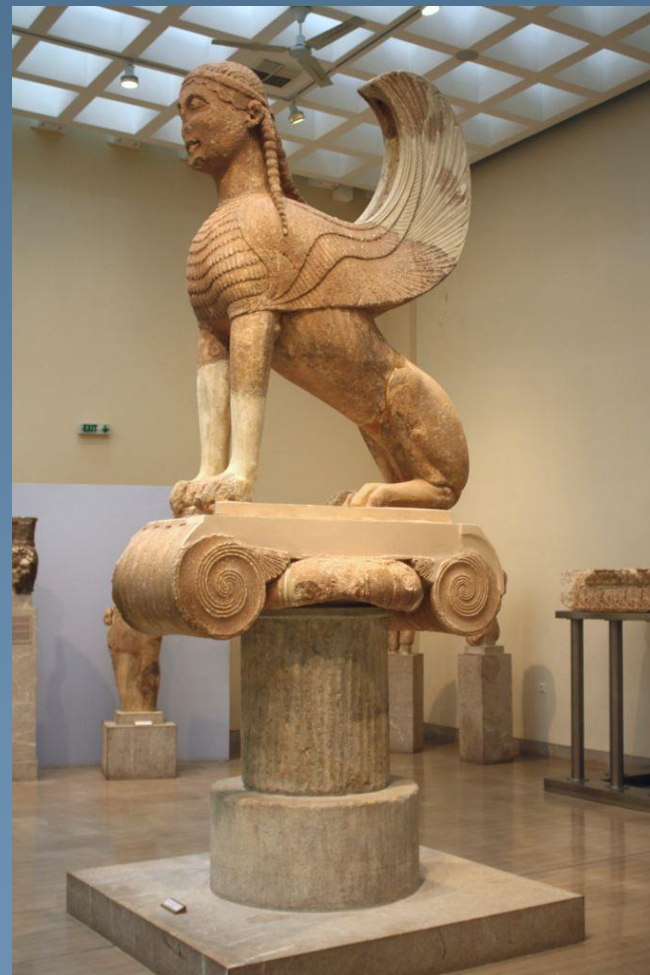
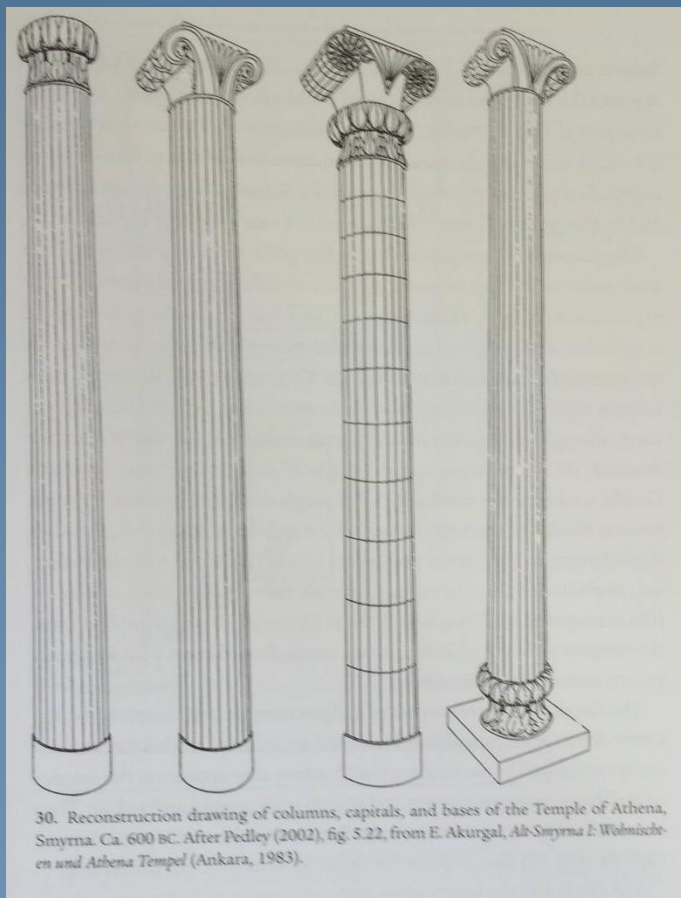
Ηραίο Ολυμπίας (πριν το τέλος του 7ου αι. π.Χ.)

- Δωρικός ναός με οπισθόδομο, ξύλινη αρχικά περίσταση και θριγκό.
- 8 αντηρίδες και ελεύθεροι κίονες στα μεταξύ τους κενά στήριζαν μακρούς τοίχους σηκού και στέγη.
- Δομικά υλικά: πλίνθοι πάνω σε τοιχοβάτη (1,04 μ.) εξωτερικά καλυπτόμενου από ορθοστάτες.

Πρώιμοι ιωνικοί ναοί

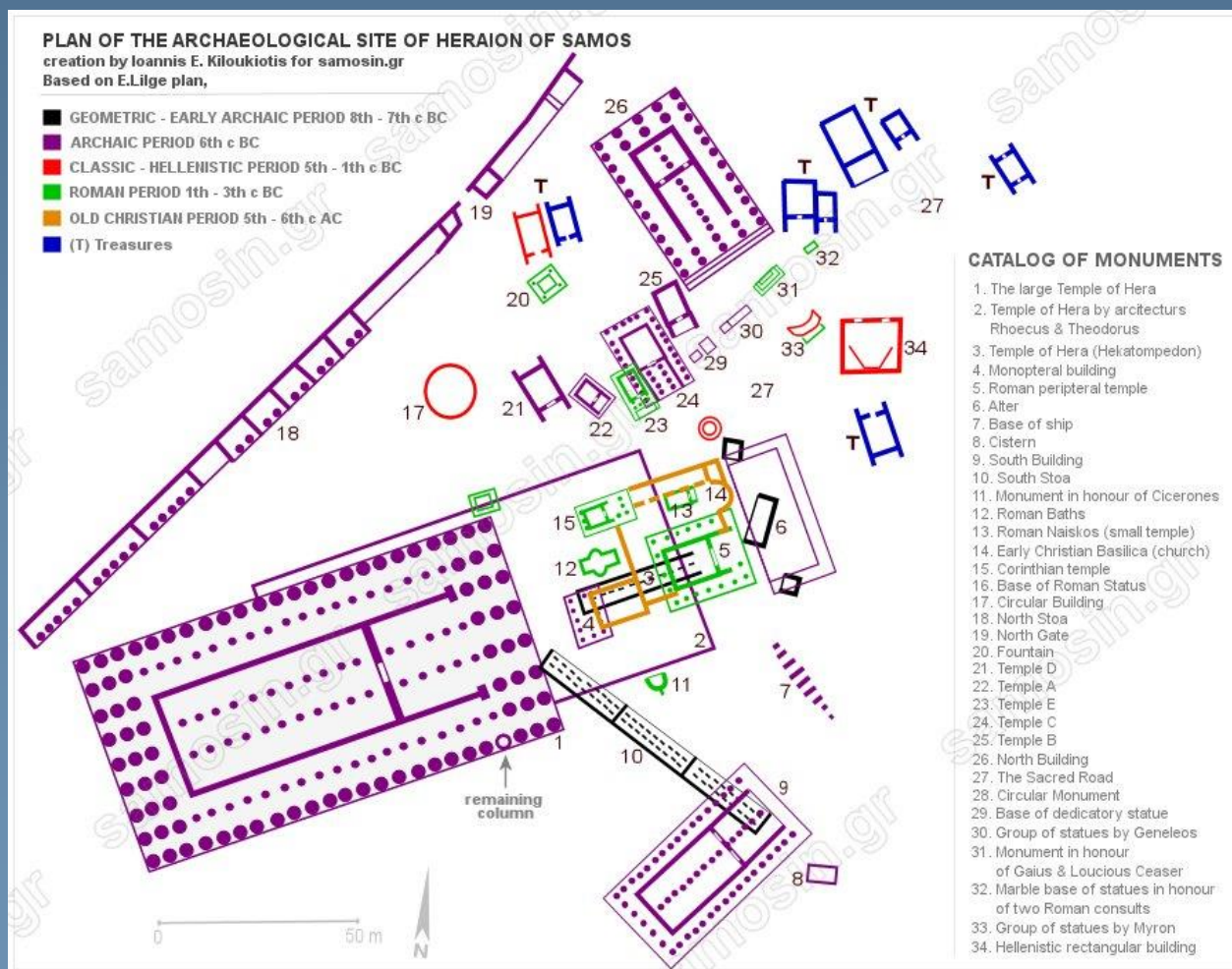

Οι ναοί της Ήρας στη Σάμο

Κάτοψη του Ηραίου της Σάμου

Οι ρυθμοί και η σημασία τους

- Ιωνικός
- Δωρικός
- Κορινθιακός

Συμβολίζουν δύναμη,
κύρος στην ιδιωτική
και δημόσια σφαίρα.

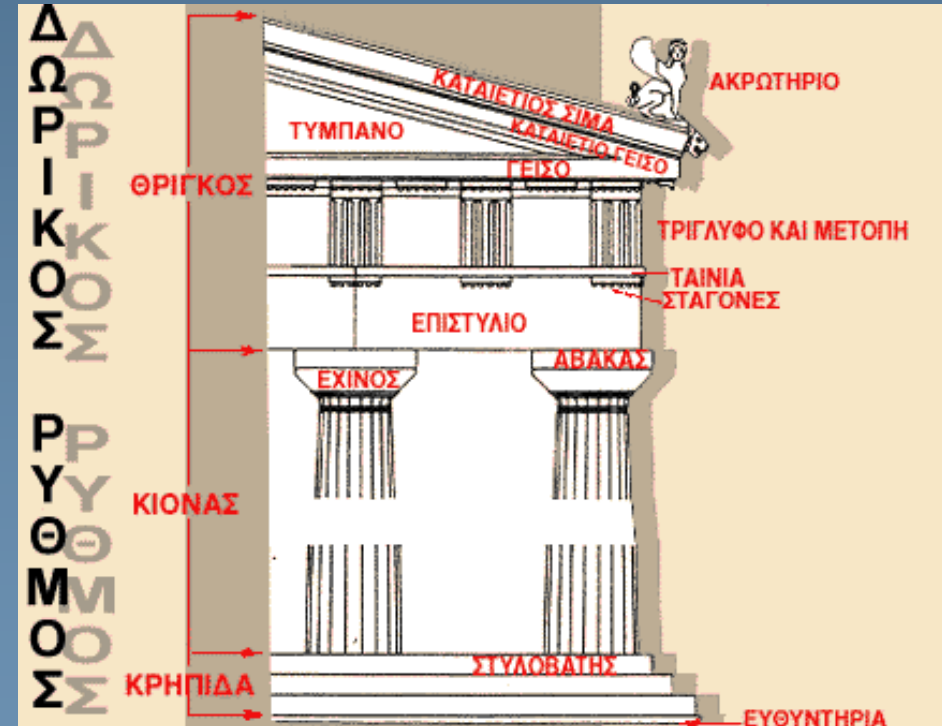
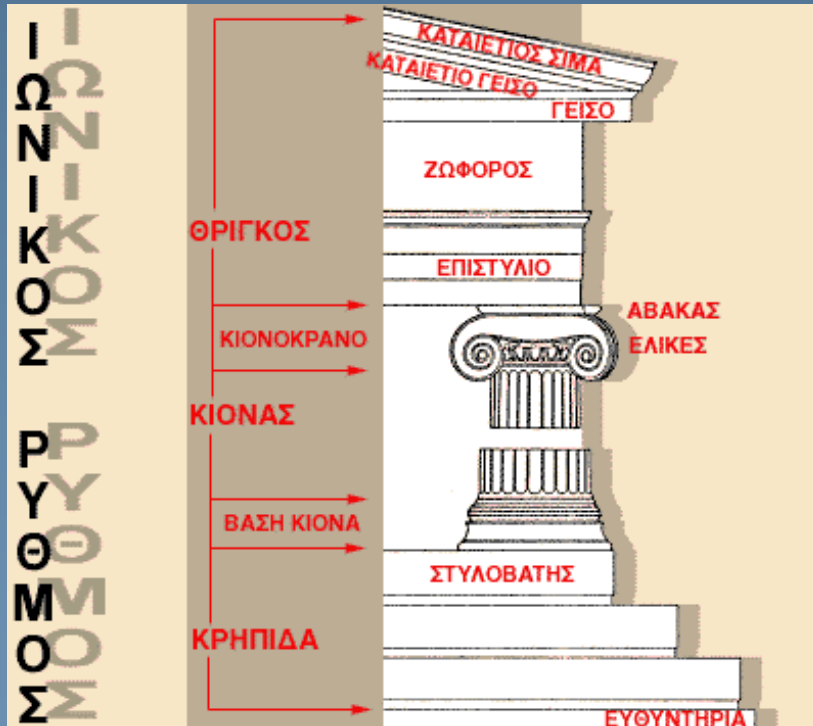
31. Reconstruction drawing of interior of the fourth Temple of Dionysos, Yria, Naxos, 6th c. BC: from G. Gruben, "Die ionelionische Ordnung," in J. des Courtils and J.-C. Moretti, eds., *Les Grands Ateliers d'architecture dans le monde égéen du VIe siècle av. J.-C.* (Paris, 1993), pl. 17.1, reproduced by permission of G. Gruben, courtesy of Anne Ohnesorg. Drawing: M. Korres.

32. Greek architectural orders. Drawing of column capitals (left to right): Doric, Ionic, Corinthian.

Οι ρυθμοί

Αιολικό κιονόκρανο

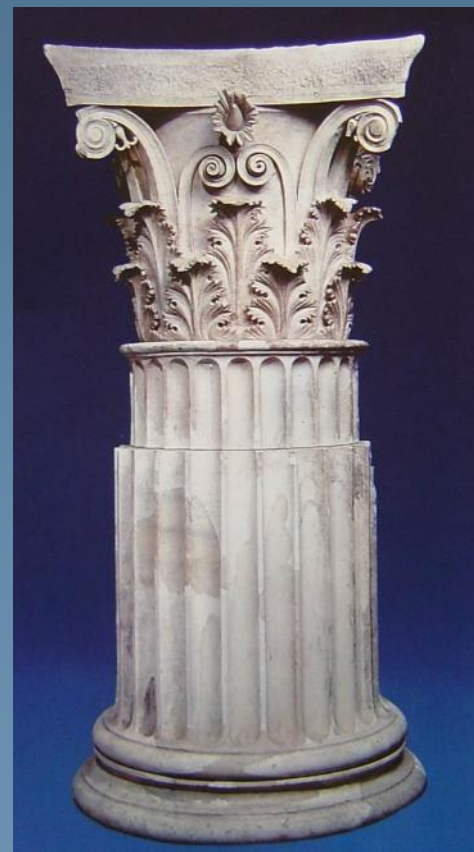
http://odysseus.culture.gr/h/4/gh431.jsp?obj_id=12241&mm_id=8074

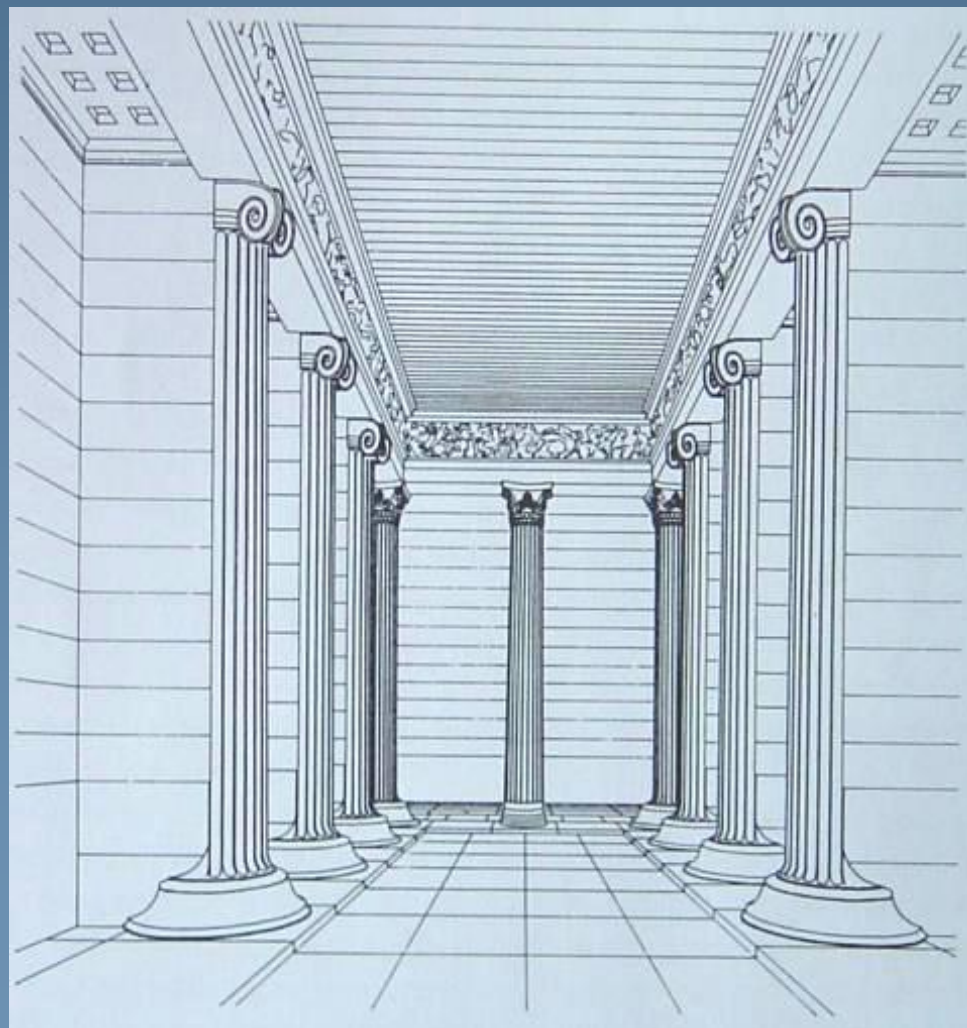
Κορινθιακός ρυθμός

- **Κίονες:** αναλογίες παραπλήσιες με των ιωνικών (άνω διάμετρος: 5/6 έως 6/7 της κάτω και το ύψος: 1,3 κάτω διαμ.).
- **Θριγκός:** όμοιος με τον ιωνικό.
- **Επιστύλιο** με τρεις οριζόντιες ταινίες και απόληξη προς τα πάνω σε λέσβιο κυμάτιο.
- **Ζωφόρος** ενίοτε με πλαστικό διάκοσμο.
- **Γείσο:** με οδόντες, όπως το ασιατικο-ιωνικό.
- **Σίμη:** κοιλόκυρτη με διακόσμηση ανάγλυφων ανθεμίων και λεοντοκεφαλών.

Κορινθιακό κιονόκρανο στον ναό του Επικούριου Απόλλωνα

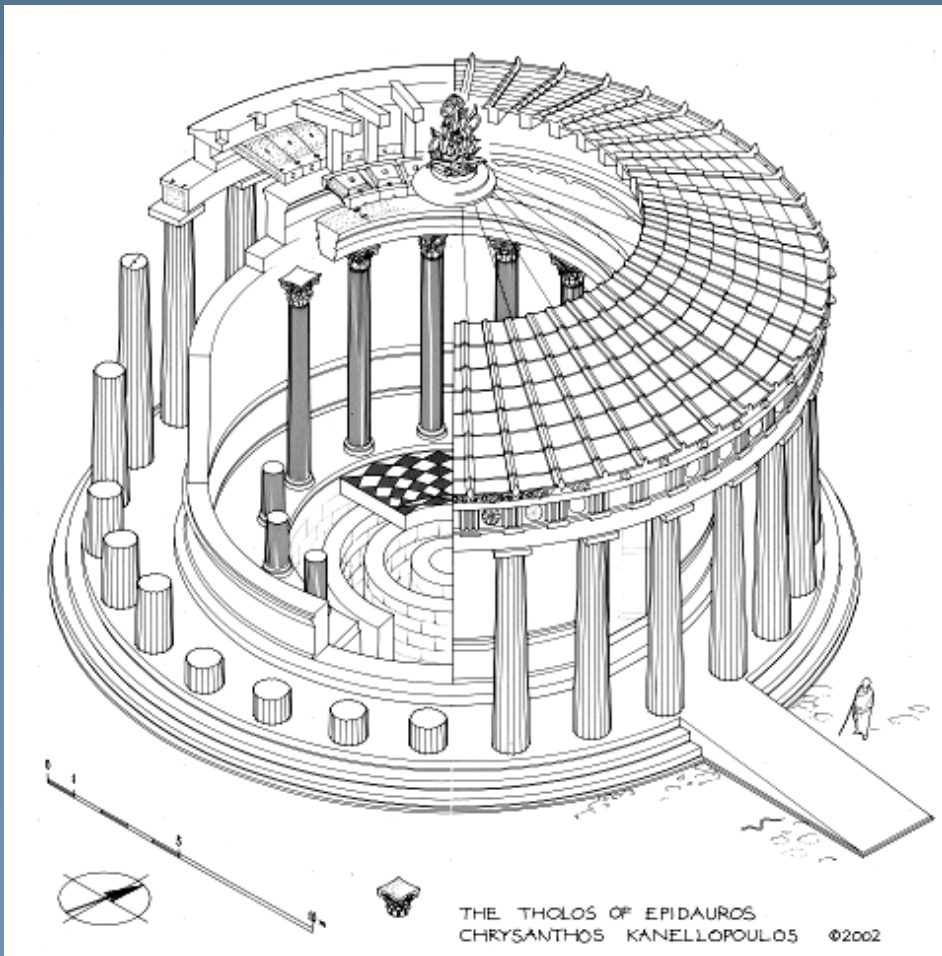
Το κορινθιακό κιονόκρανο από τη Θόλο της Επιδαύρου

https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/history/art/page_128.html

Η Θόλος στο ιερό του Ασκληπιού στην Επίδαυρο

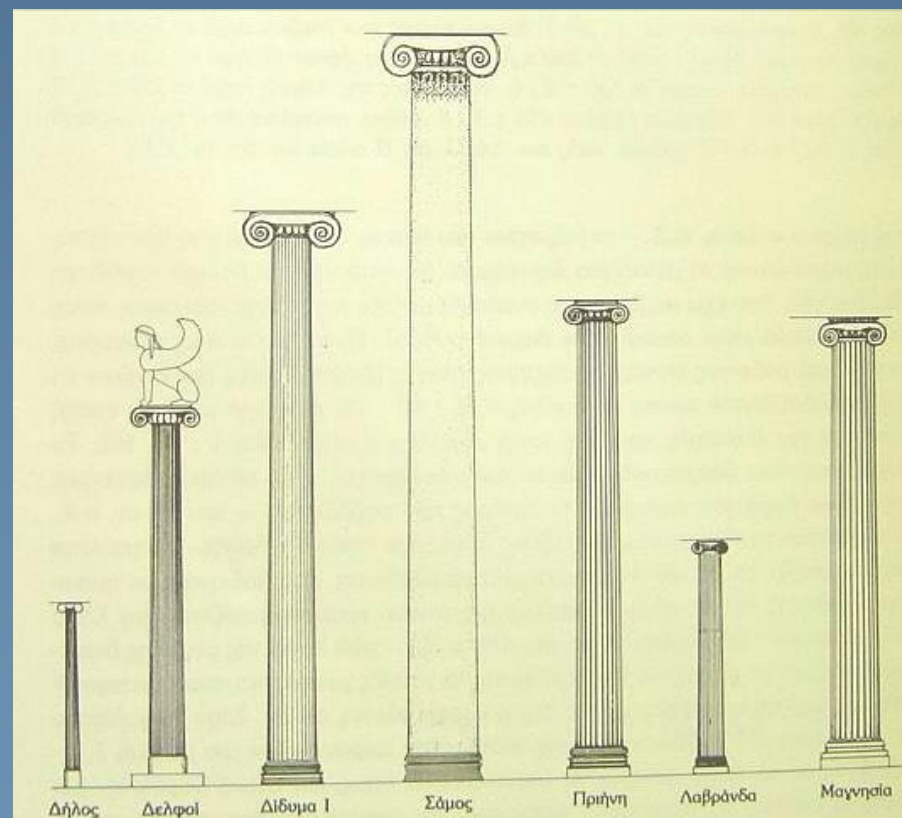
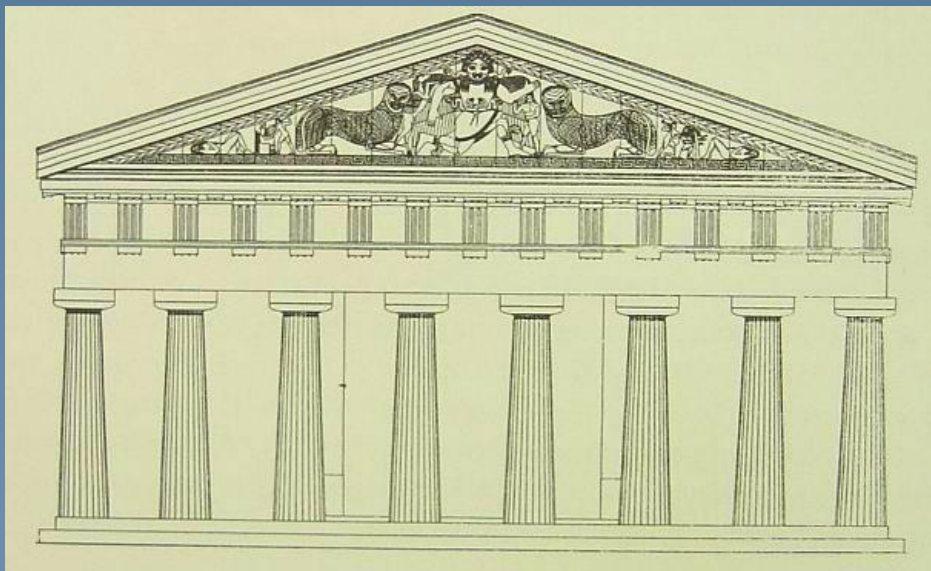
http://odysseus.culture.gr/h/2/gh2562.jsp?o_bj_id=14321&mm_id=10028

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΝΑΟΣ ΩΣ ΚΟΣΜΙΚΗ ΑΛΛΗΓΟΡΙΑ

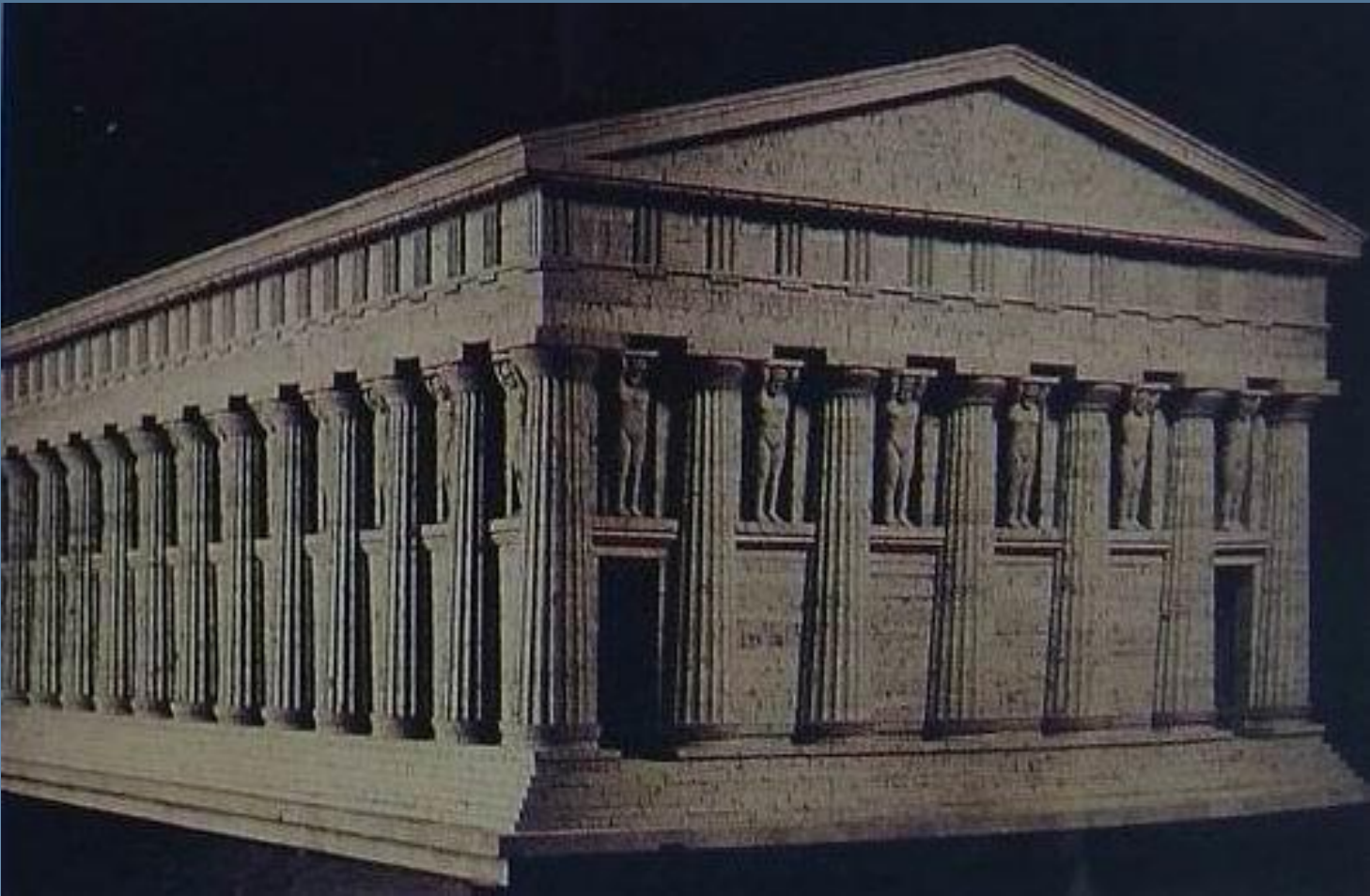
Η αλληγορική σημασία του ελληνικού ναού

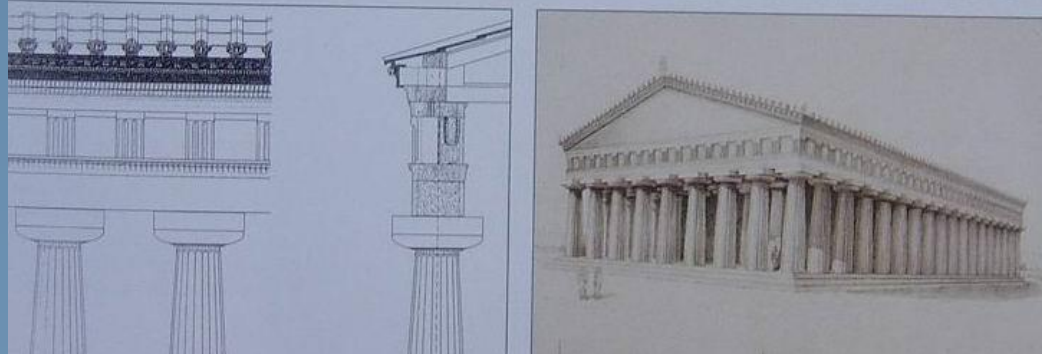

Η κοσμική αλληγορία του ελληνικού ναού: Ουρανός και Γη

Η κοσμική αλληγορία του ελληνικού ναού: περίσταση

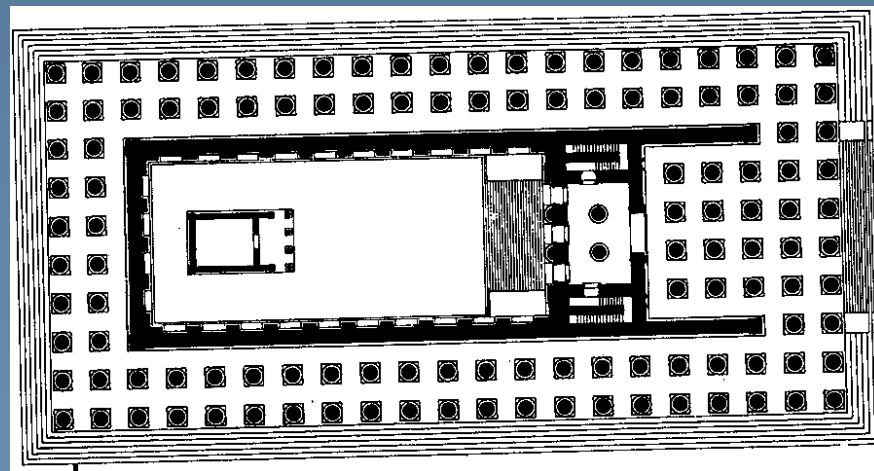

Η κοσμική αλληγορία του ελληνικού ναού: κρηπίδα

Η κοσμική αλληγορία του ελληνικού ναού: θριγκός και αέτωμα

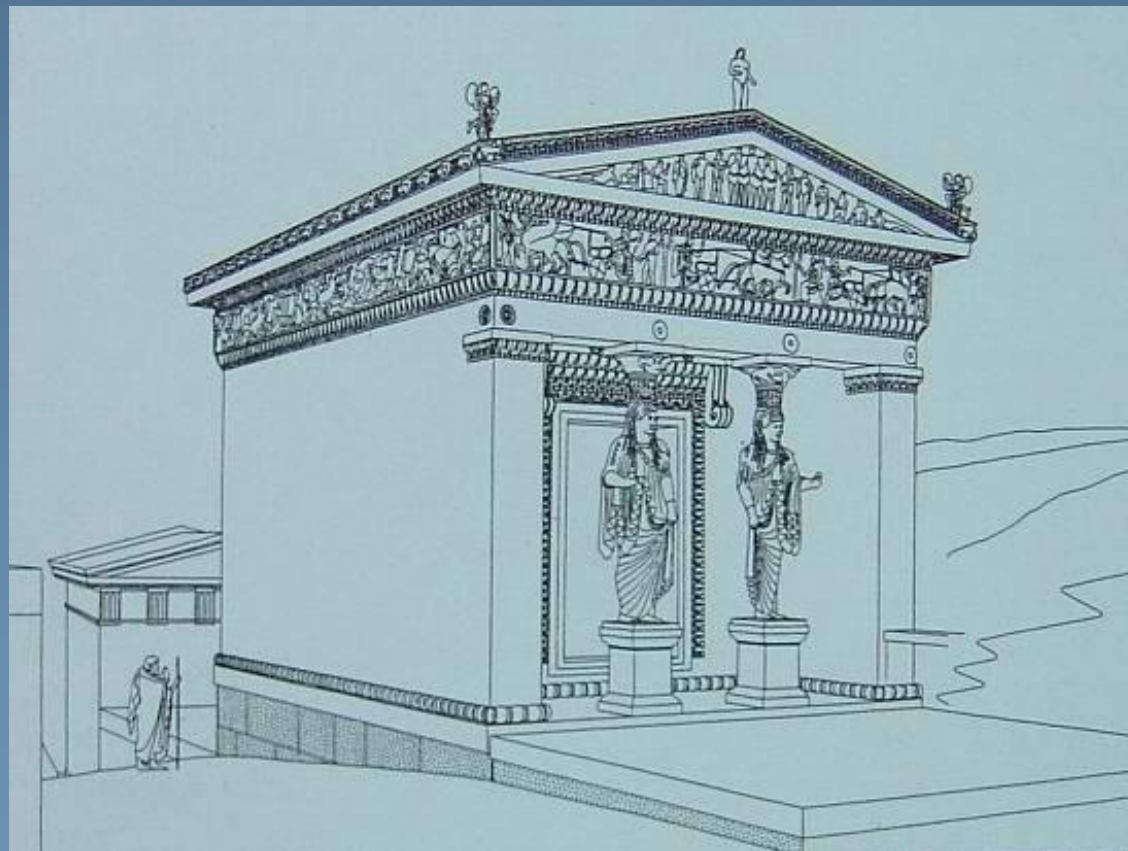

ΑΛΛΑ ΟΙΚΟΔΟΜΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ

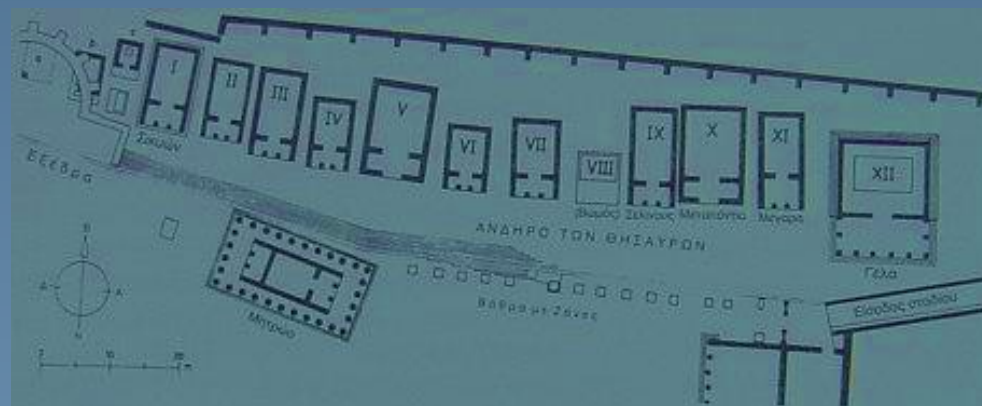
Θησαυροί

Ιερό Ολυμπίας

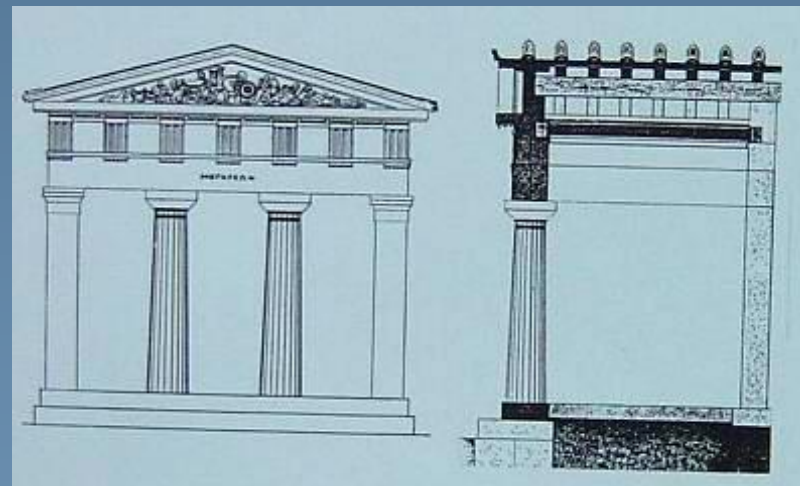
- Θέση: σε υπερυψωμένο άνδηρο στους πρόποδες του Κρανίου λόφου.
- Παρατεταγμένοι στη σειρά και στραμμένοι νότια, προς την Άλτη.
- Αφιερώματα δωρικών πόλεων, κυρίως πλούσιων αποικιών.
- Χωρίς συγκεκριμένο αρχιτεκτονικό σχέδιο.

Ο Θησαυρός των Μεγαρέων

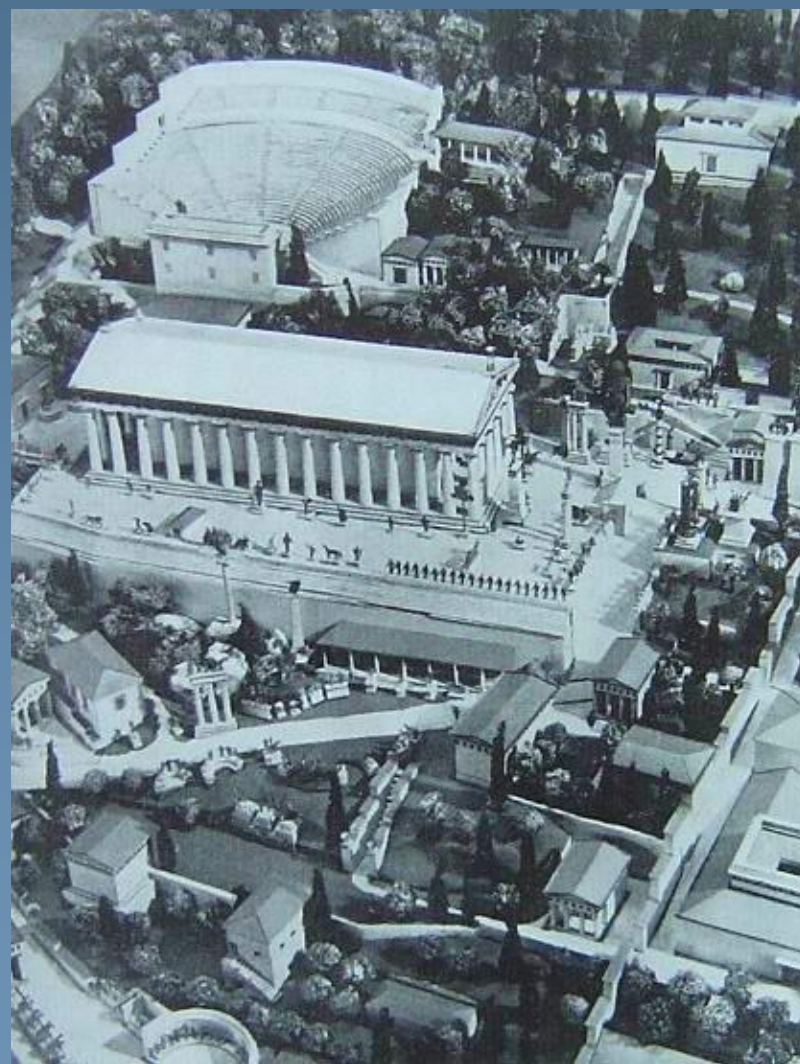
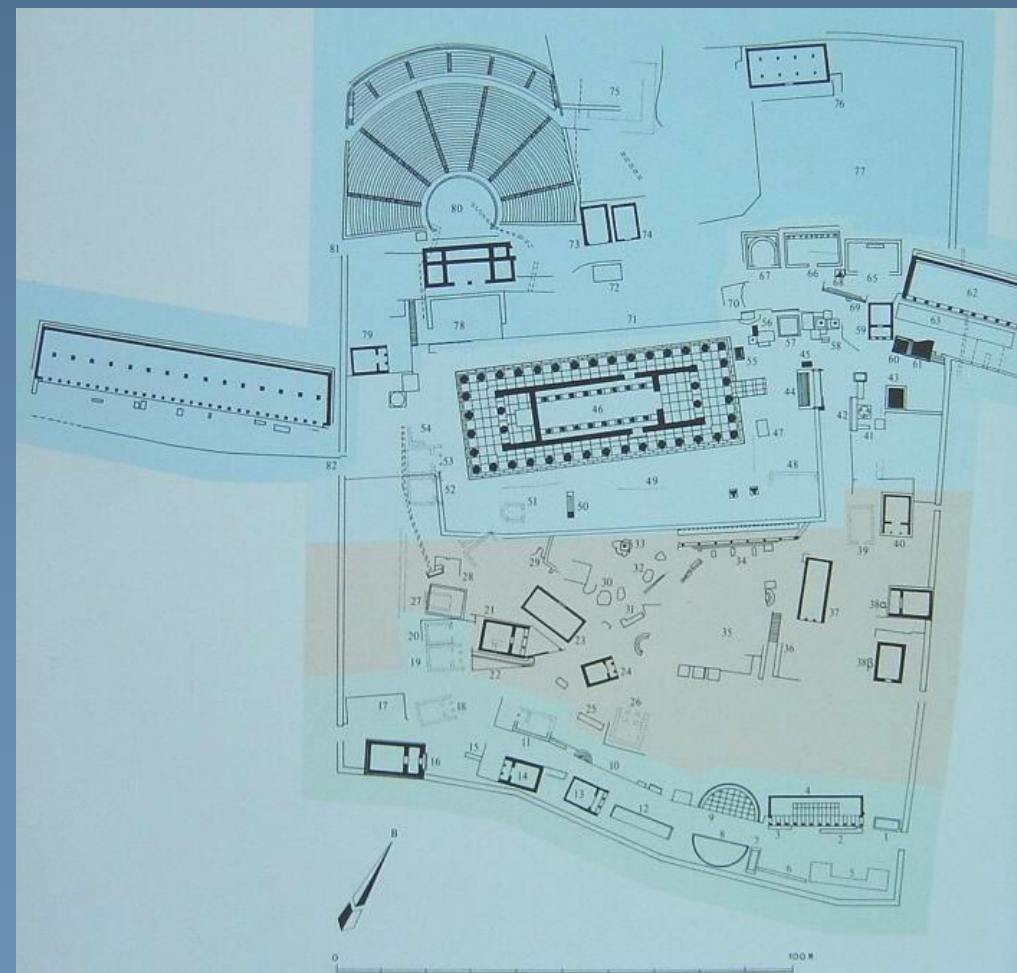
- Χρονολόγηση: τέλη 6ου αι. π.Χ.
- Δωρική επιμελημένη πρόσοψη, ατελής ράβδωση πίσω όψης κιόνων, απουσία προμόχθων και τριγλύφων από τις μακρές πλευρές.
- Διακόσμηση: νότιο αέτωμα (Γιγαντομαχία)

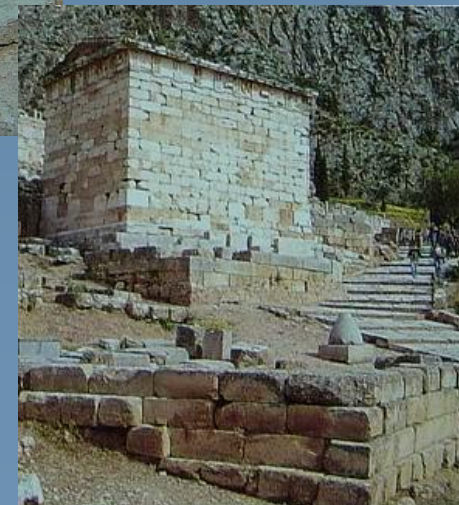
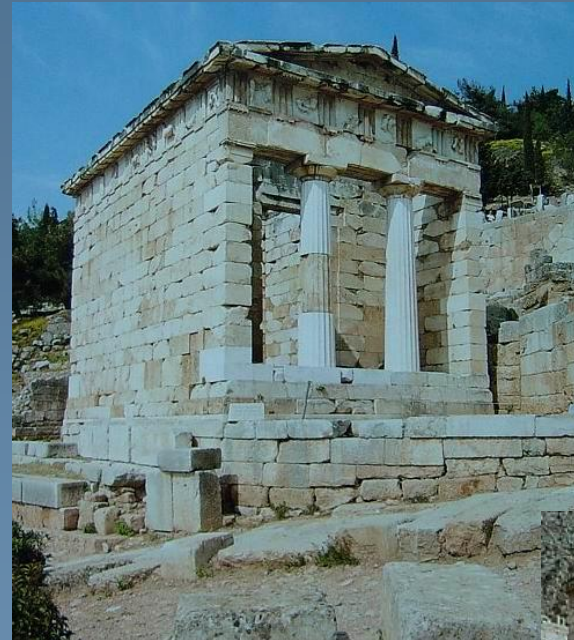
Δελφοί – Ιερό του Απόλλωνα

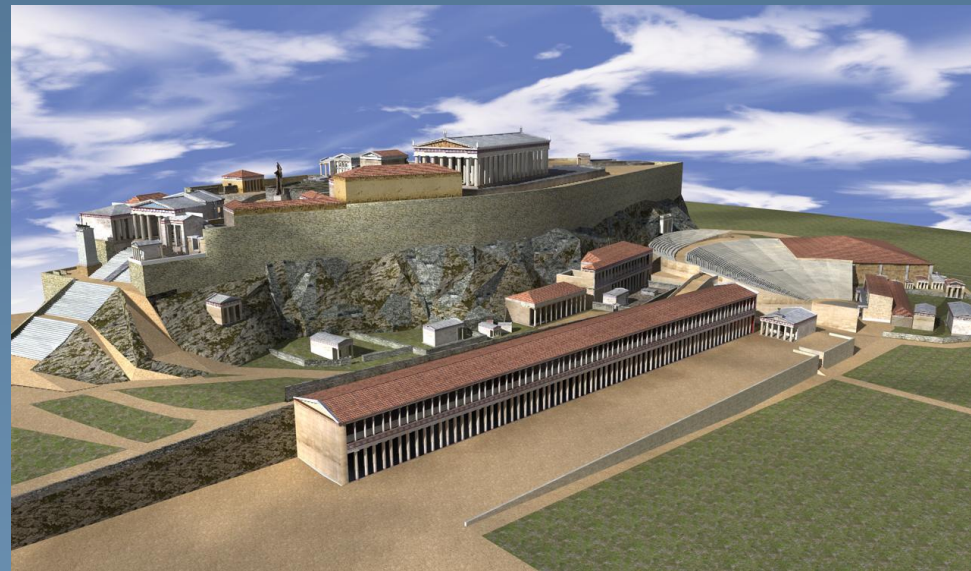
Ο Θησαυρός των Αθηναίων

- Θέση: στη στροφή της ιεράς οδού.
- Μαρμάρινος ναΐσκος «εν παραστάσι» (6,62x9,69 μ.) σε πώρινη θεμελίωση.
- Χρονολόγηση: τέλη 6ου αι. π.Χ.

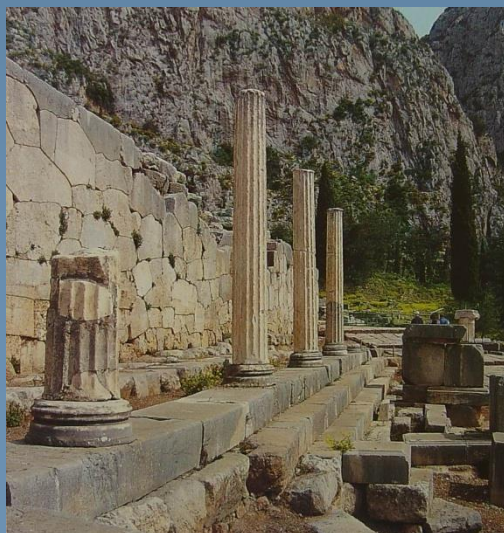
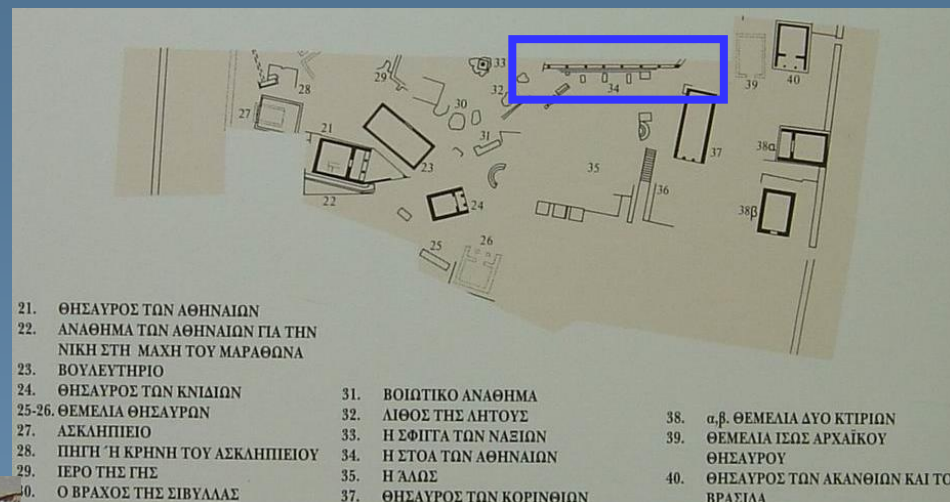
ΣΤΟΕΣ

Στοά των Αθηναίων στους Δελφούς (500-485 π.Χ.)

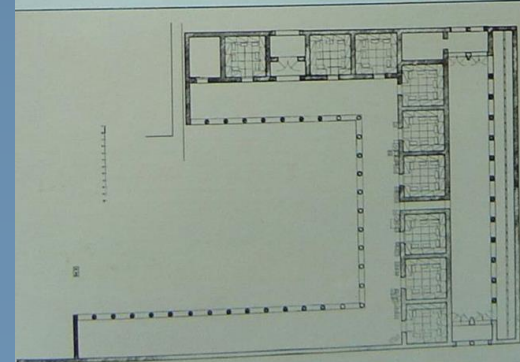
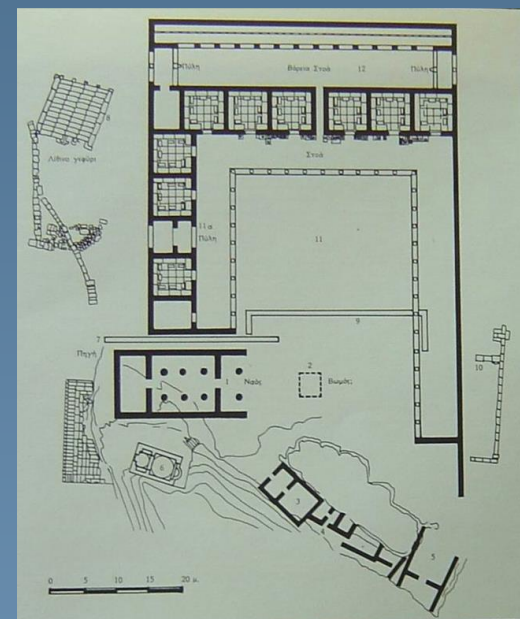
- **Χρήση:** στέγαζε αναθήματα των Αθηναίων.
- **Τύπος:** παραλληλόγραμμη, πρόσοψη με 8 ιωνικούς κίονες και ξύλινο θριγκό.

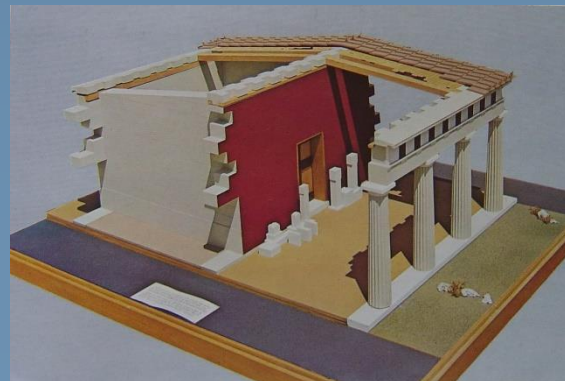
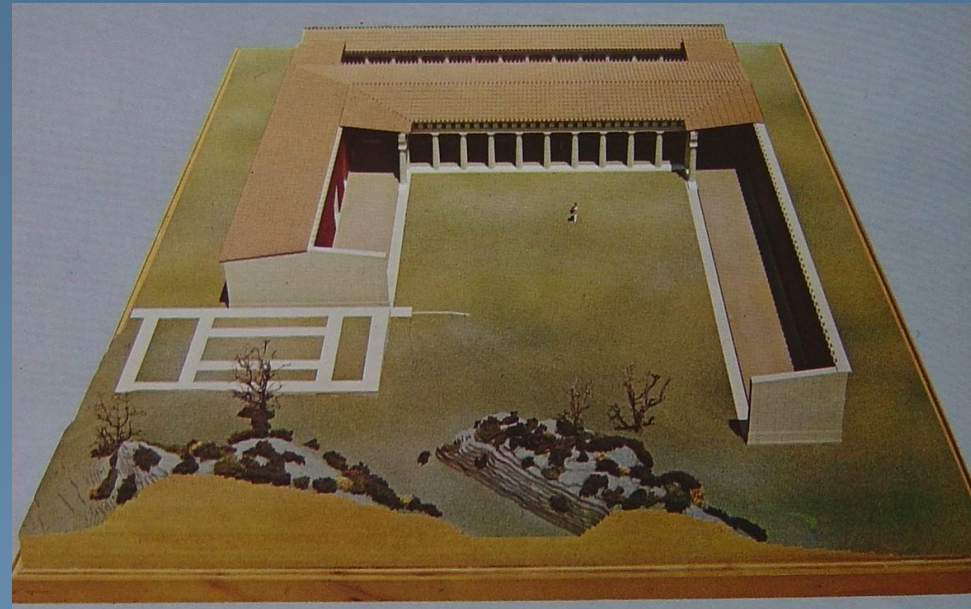
Η στοά στο ιερό της Άρτεμης στη Βραυρώνα (420 π.Χ.)

- **Χρήση:** διημέρευση των προσκυνητών
- **Τύπος:** σχήματος Π, με ανισομεγέθεις πτέρυγες και δωμάτια στο πίσω μέρος της δυτικής.

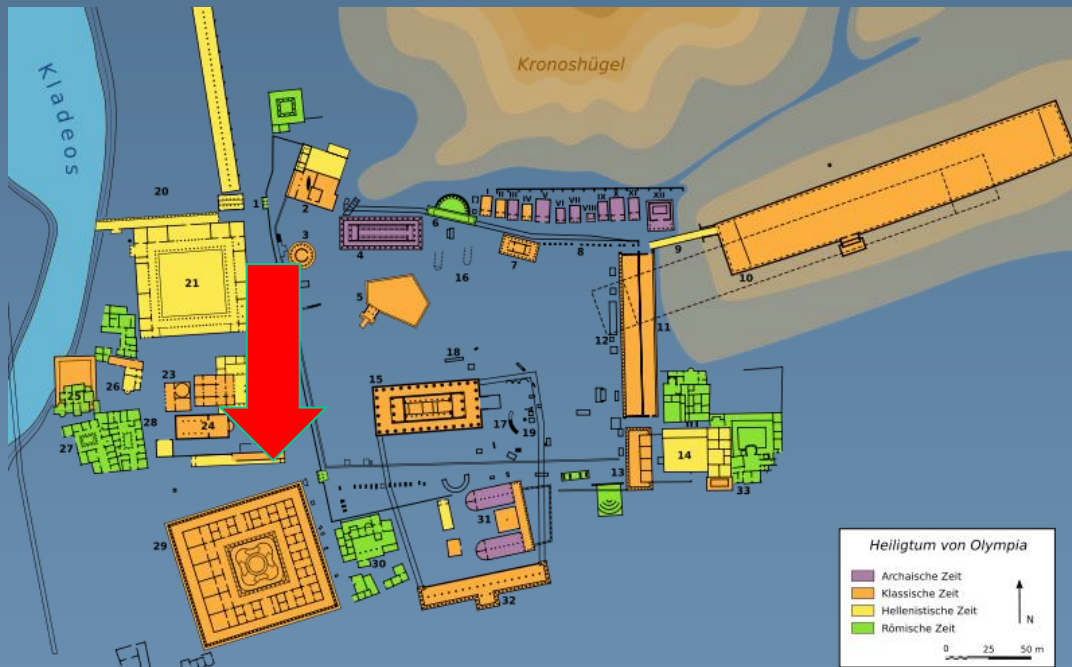

Η στοά στο ιερό της Άρτεμης στη Βραυρώνα

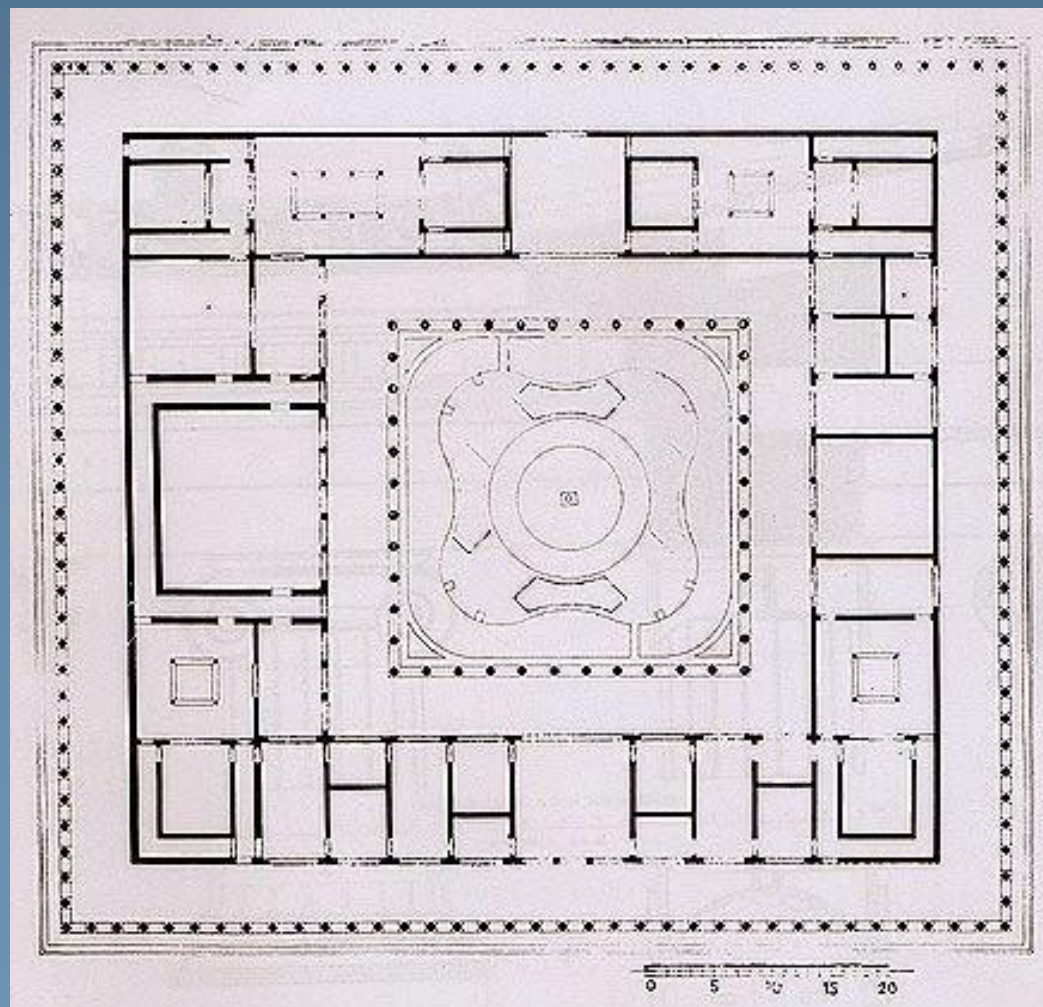

ΞΕΝΩΝΕΣ

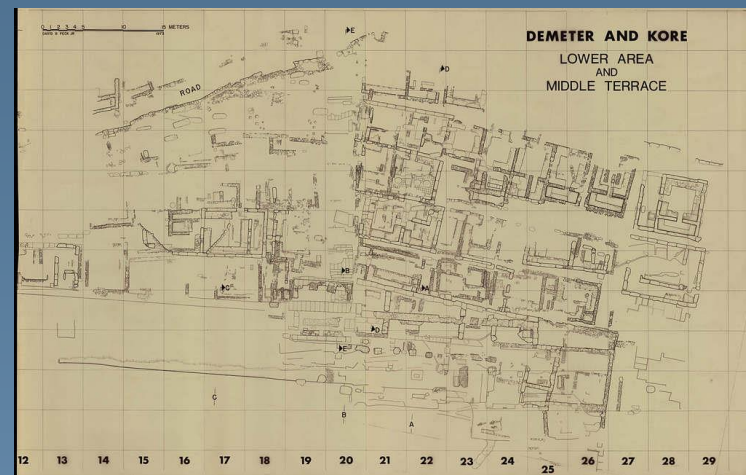
ΤΟ ΛΕΩΝΙΔΑΙΟ ΣΤΗΝ ΟΛΥΜΠΙΑ

ΤΡΑΠΕΖΑΡΙΕΣ/ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ

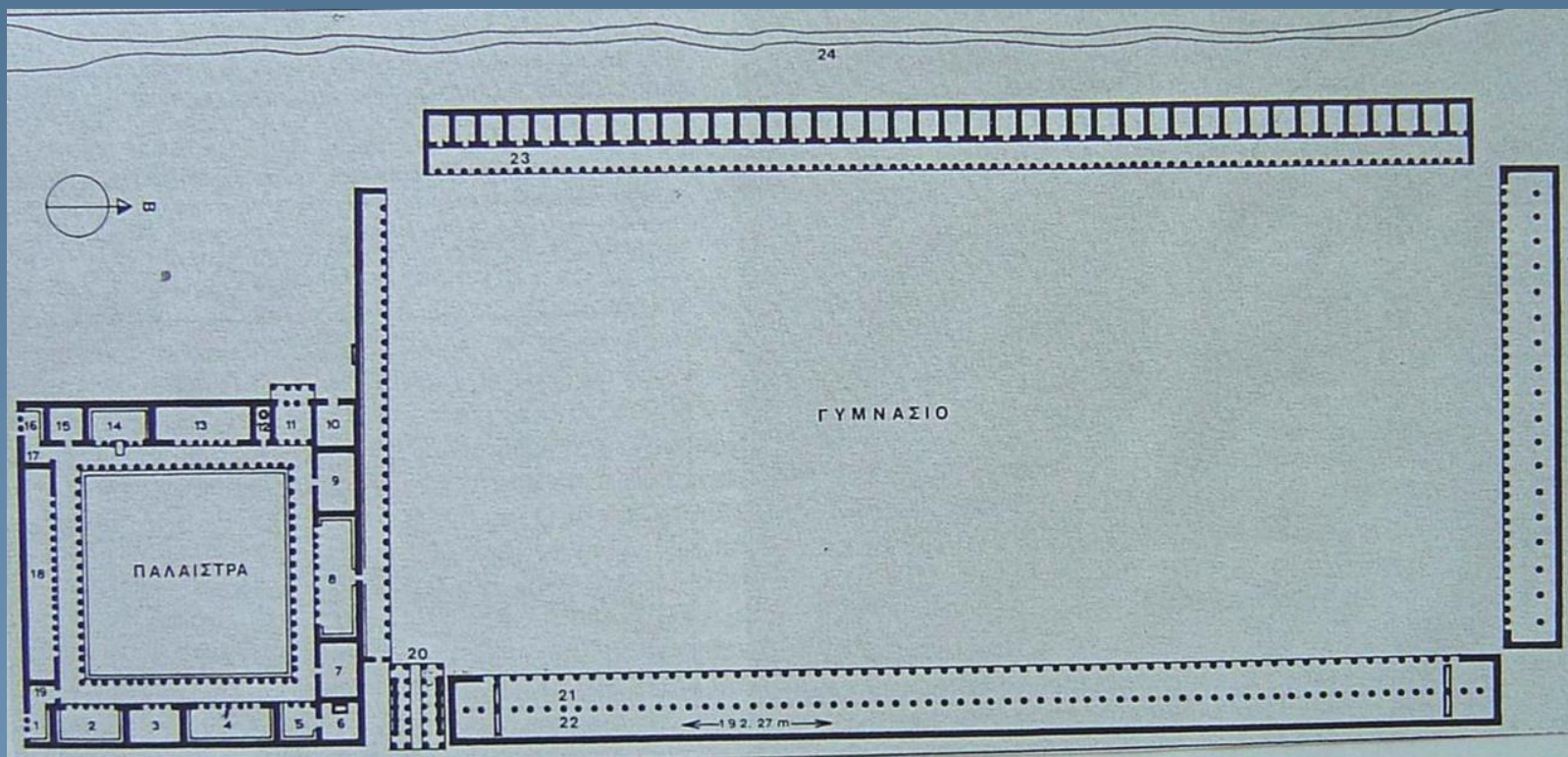

ΓΥΜΝΑΣΙΑ-ΠΑΛΑΙΣΤΡΕΣ-ΣΤΑΔΙΑ

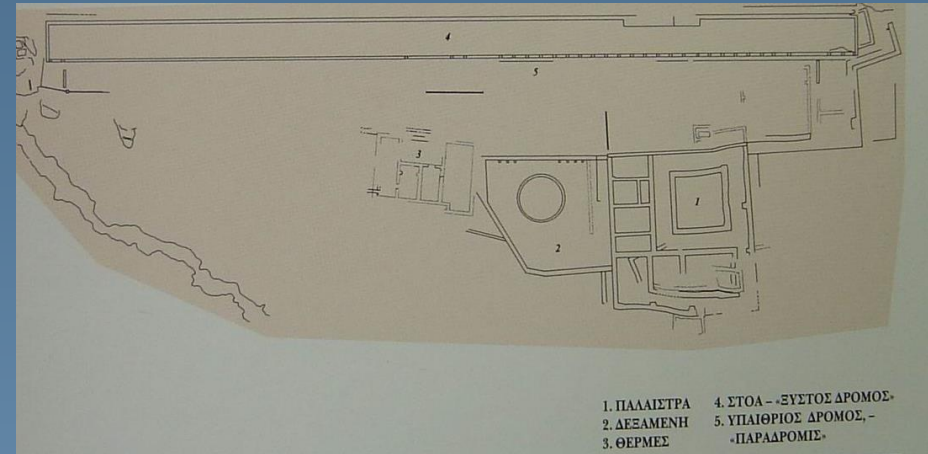
Γυμνάσιο

Το Γυμνάσιο των Δελφών

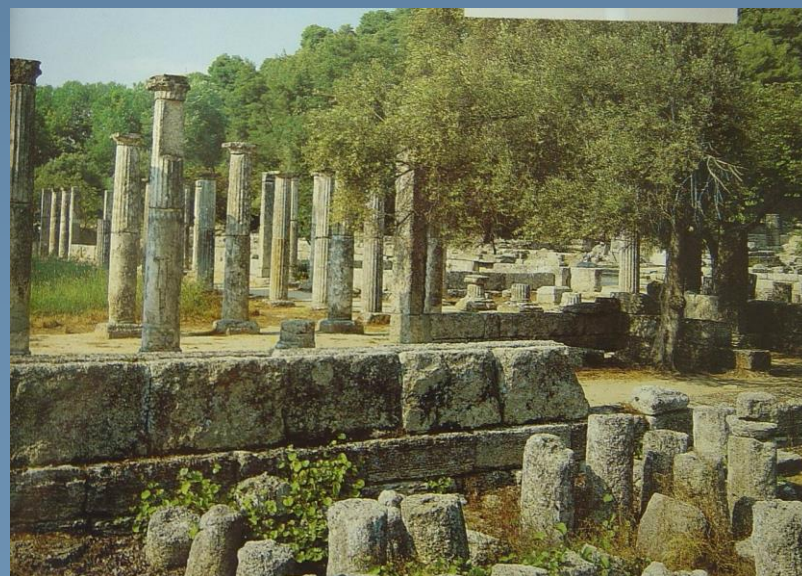
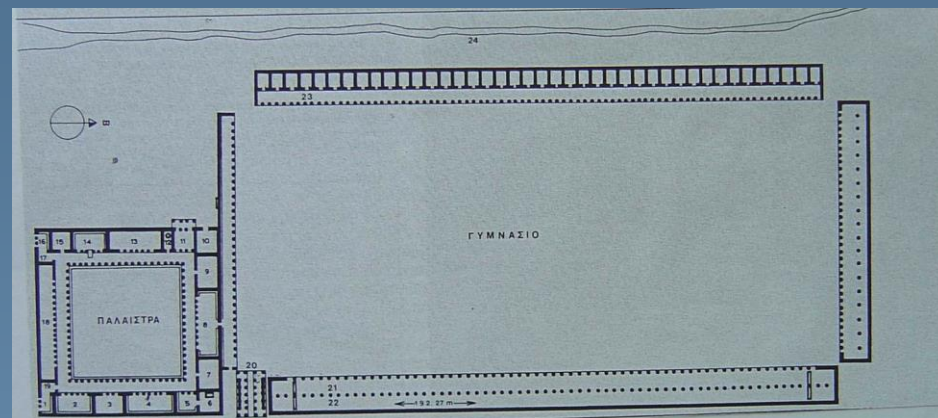
- μακρά δωρική στοά (160 μ.)
- ανοικτός στίβος
- λουτρό με κυκλική ανοικτή δεξαμενή (πισίνα).

Παλαίστρα

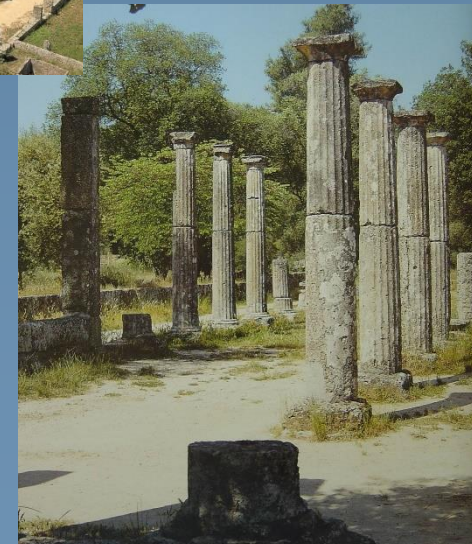
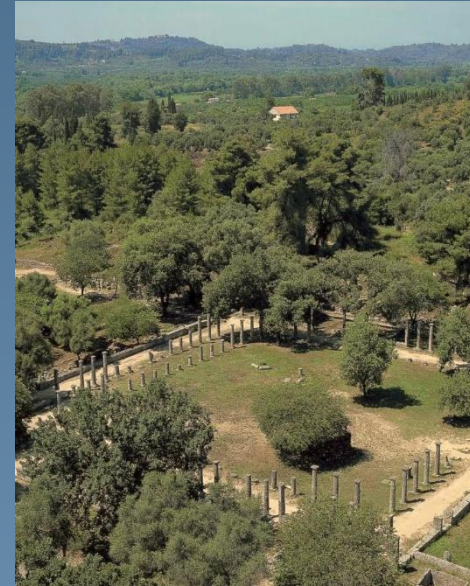
- Μεγάλων διαστάσεων τετράγωνη υπαίθρια αυλή πλαισιωμένη από στοές και διαμερίσματα διαφόρων χρήσεων στο βάθος.

Η παλαίστρα της Ολυμπίας

- **Θέση:** έξω από τον περίβολο του ιερού, δυτικά από το Ηραίο και το Φιλίππειο.
- Τετράγωνο οικοδόμημα πλαισιωμένο από δωρικές στοές και το εφηβείο στη βόρεια πλευρά.

Στλεγγίδες και μυροδοχεία

Στάδια

- Ισοπεδωμένος στίβος, μήκους ενός σταδίου (196 μ.), ορθογώνιος ή με ημικυκλική απόληξη, και με πλευρικά πρανή για τους θεατές των αγώνων.
- Θέση κριτών και επισήμων: στη μέση των μακρών πλευρών.

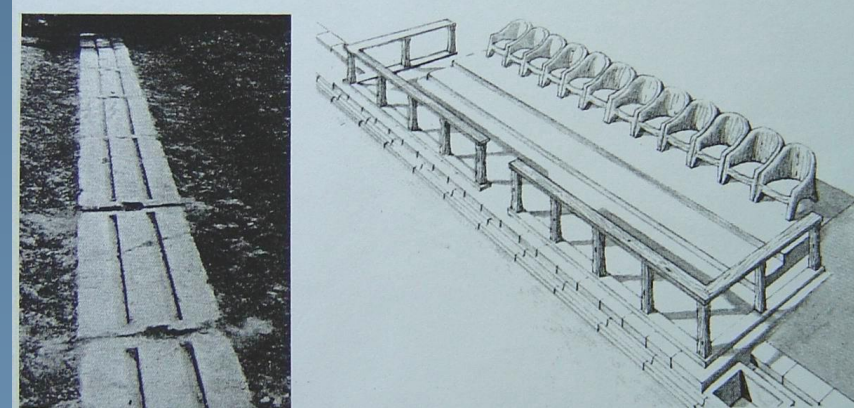
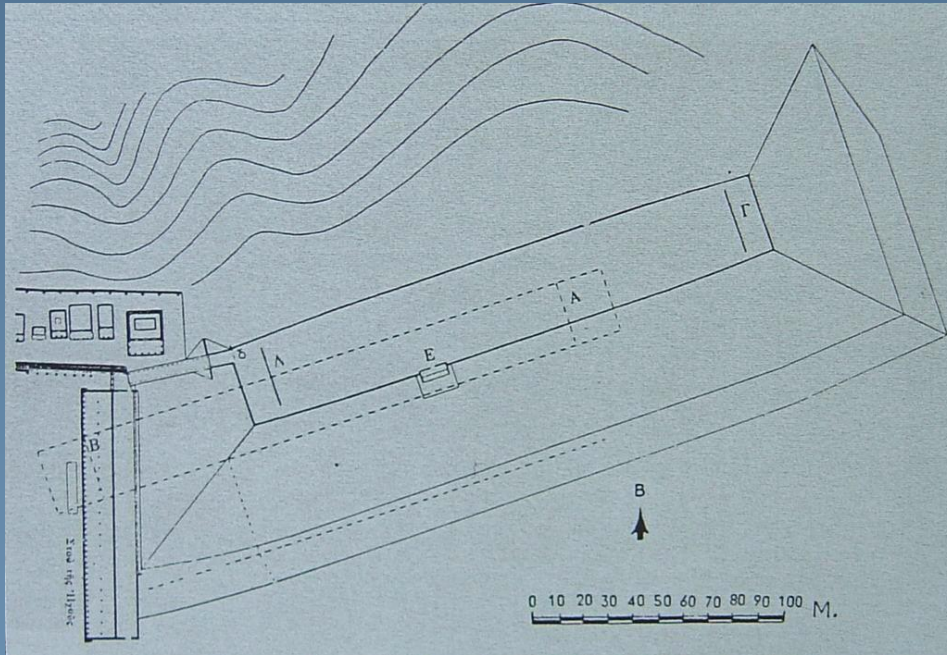

Το στάδιο της Ολυμπίας

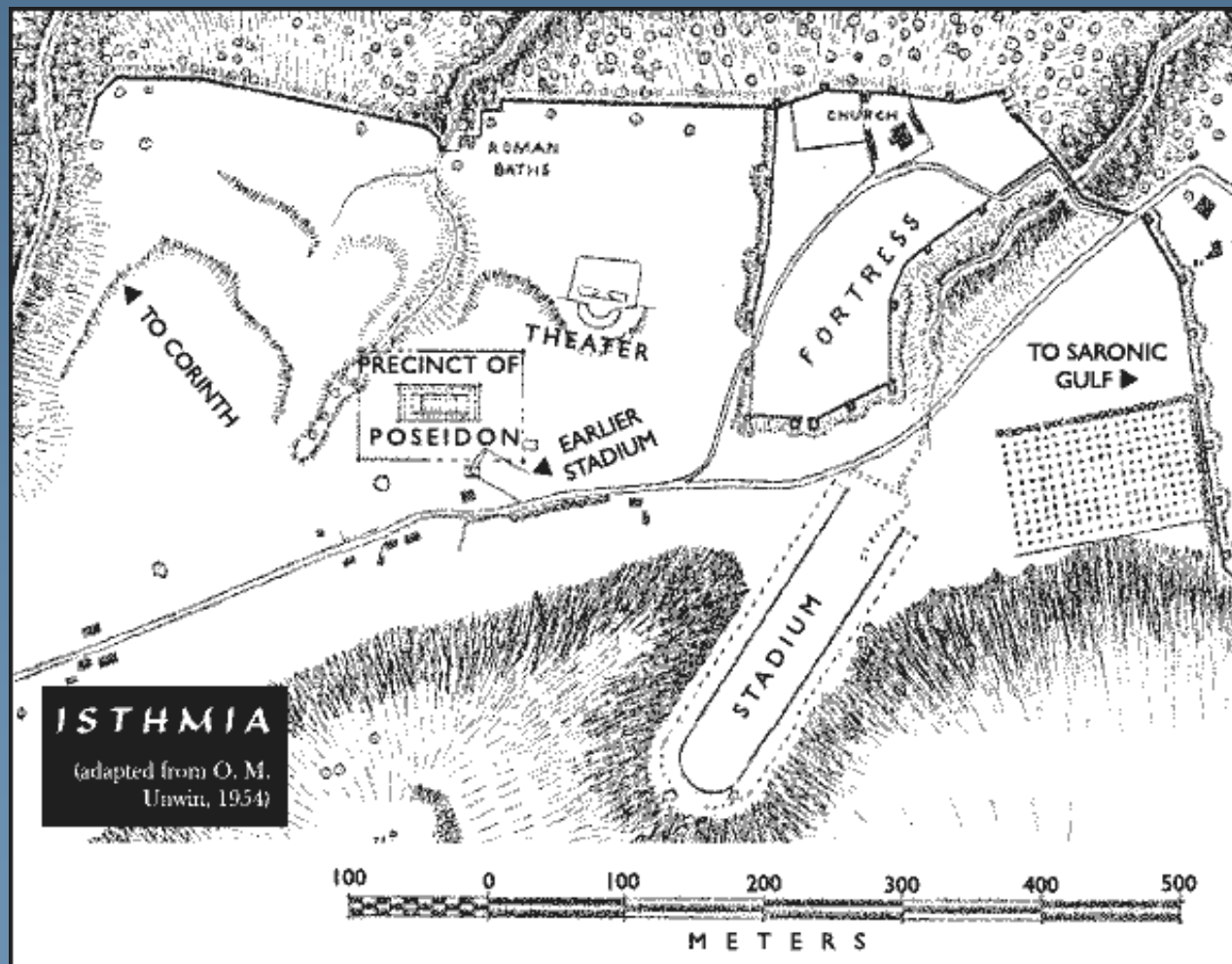

Το στάδιο της Ολυμπίας

Στάδιο Ισθμίας

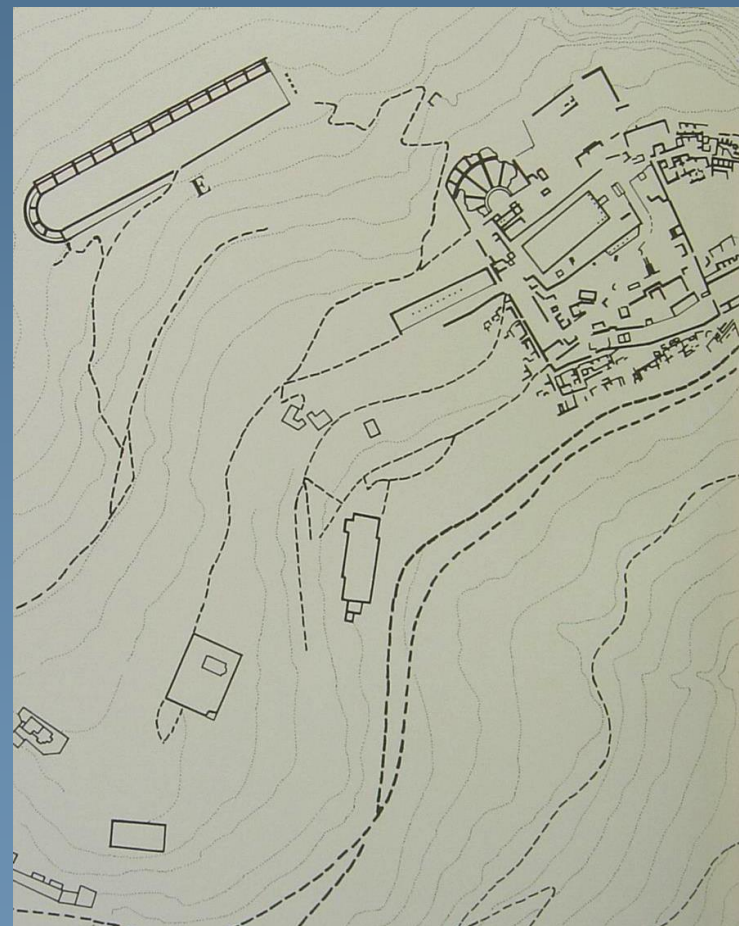
ΥΣΠΛΗΞ: Σύστημα άφησης δρομέων

Το στάδιο των Δελφών

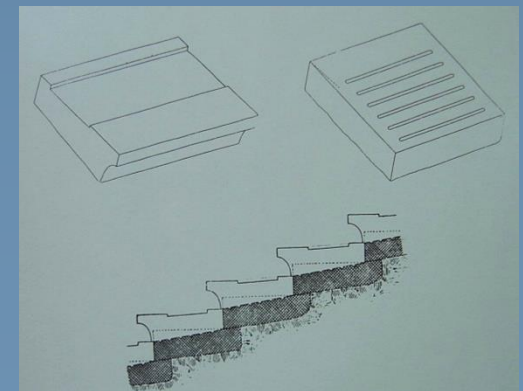
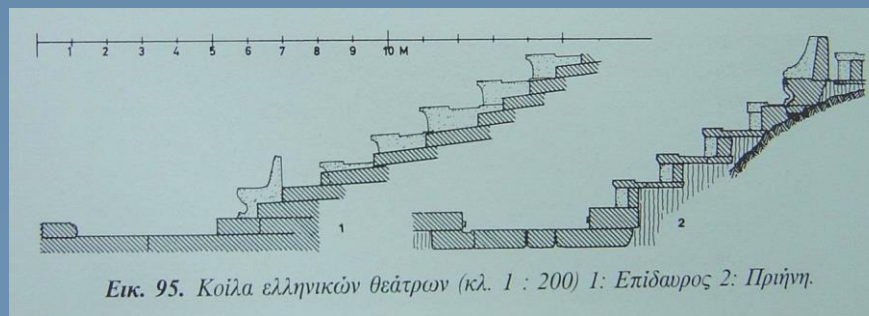
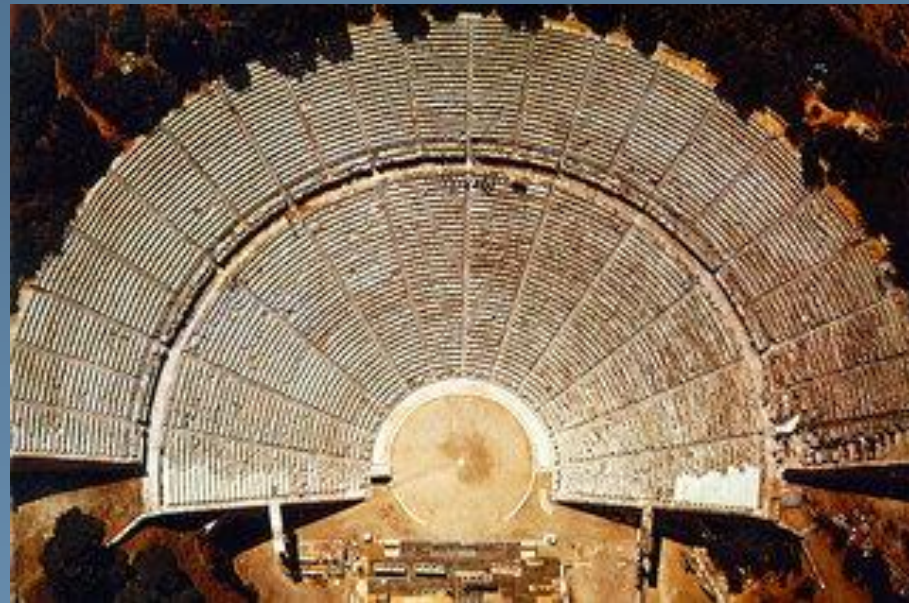
- Θέση: βόρεια του περιβόλου του ιερού, σε έδαφος με ισχυρή κλίση.

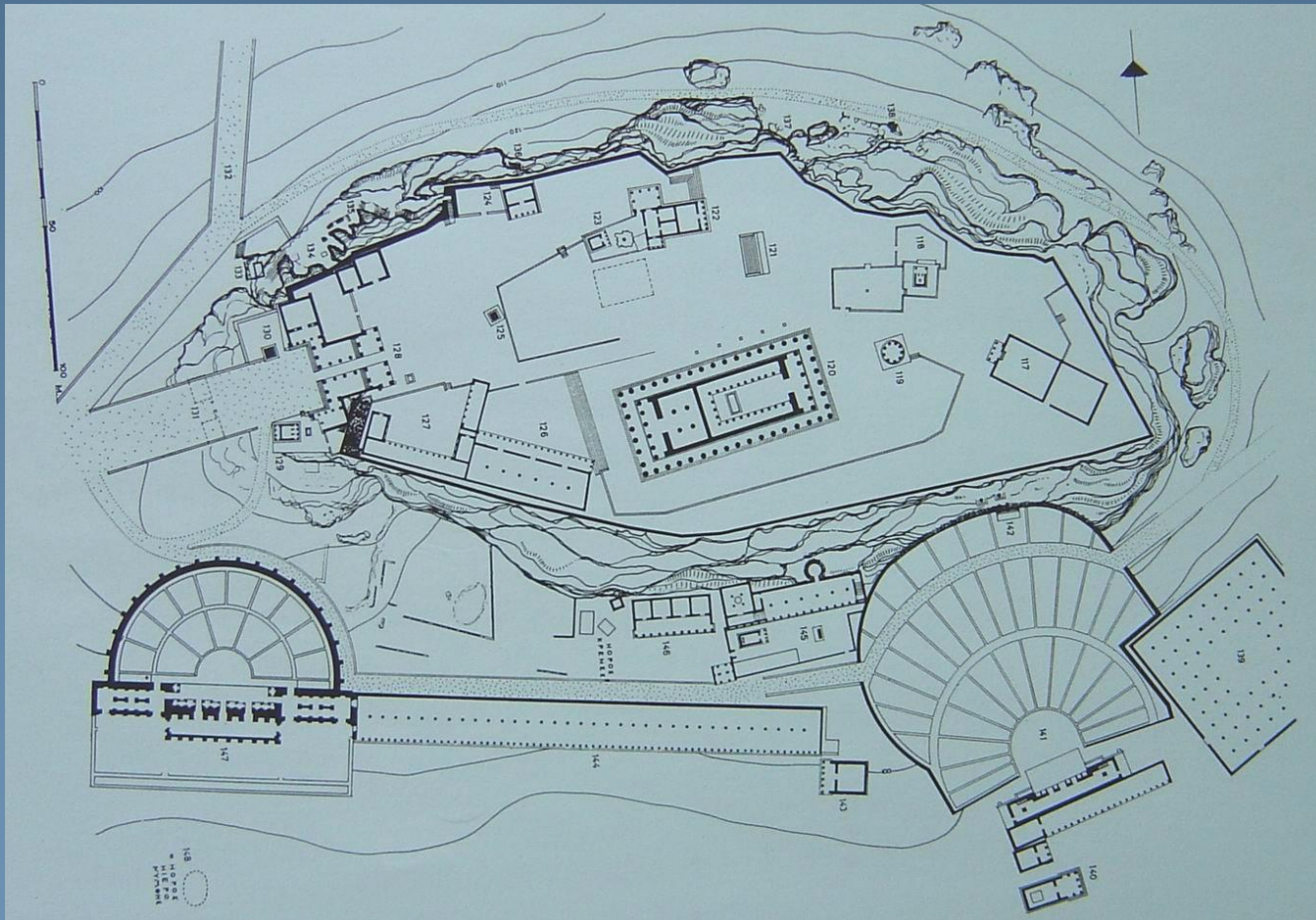
Θέατρα

- Ορχήστρα
- Θυμέλη
- Κοίλο
- Πάροδοι
- Σκηνή
- Προσκήνιο

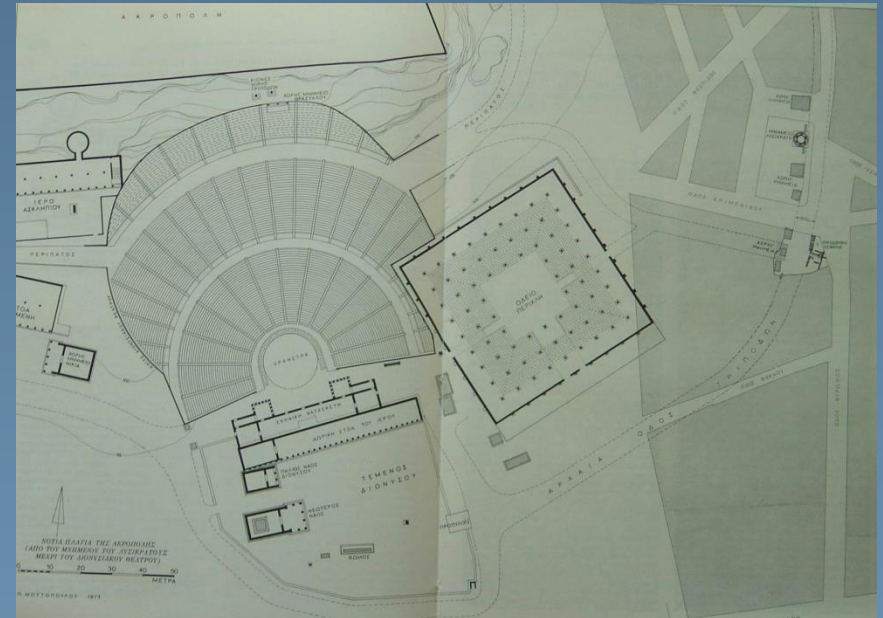
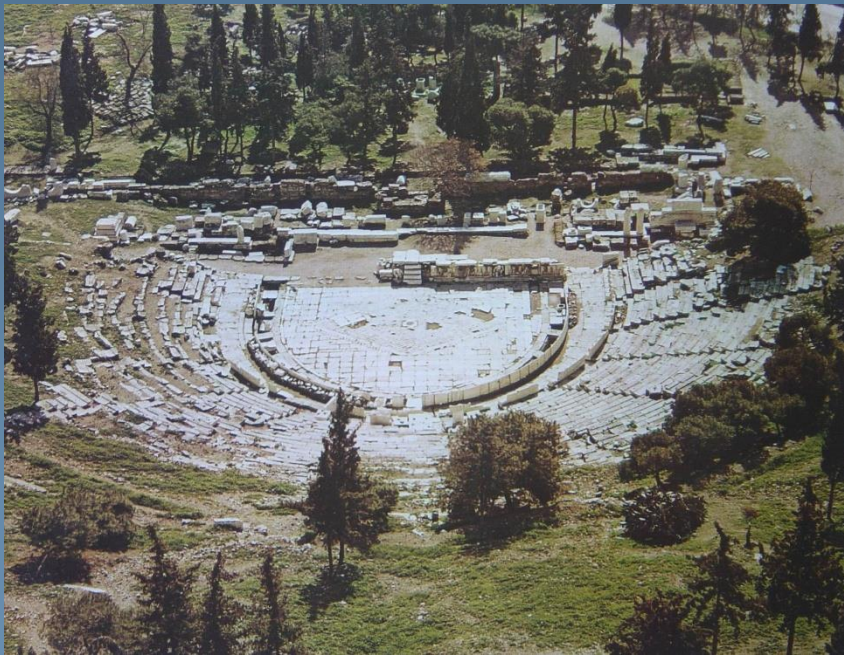

Αθήνα – Νότια Κλιτύ Ακρόπολης

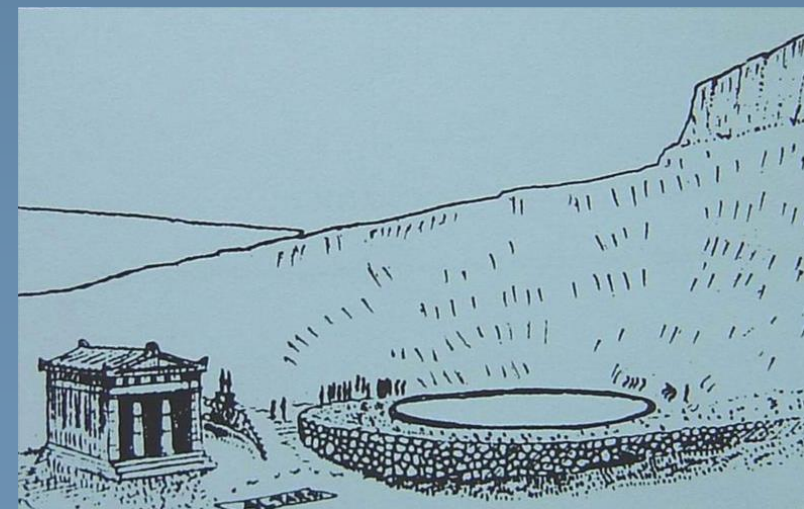
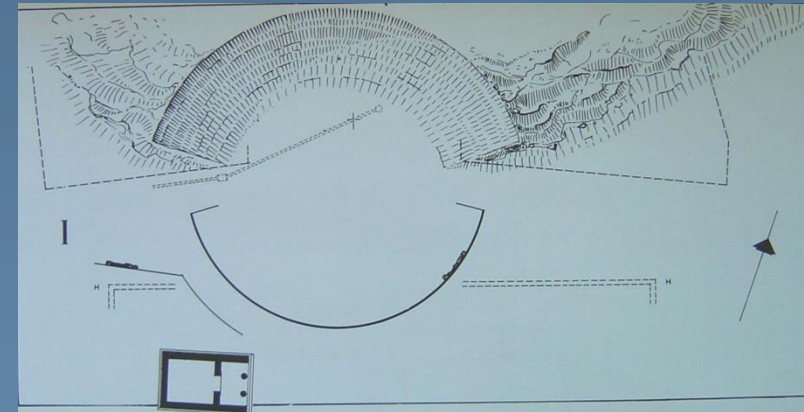
Το θέατρο του Διονύσου στην Αθήνα

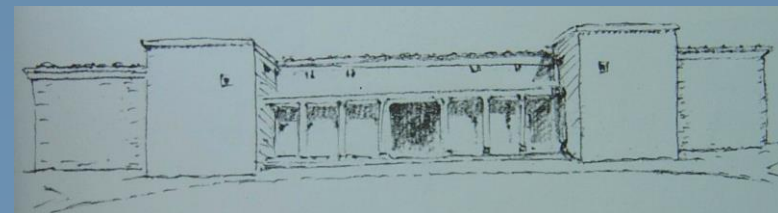
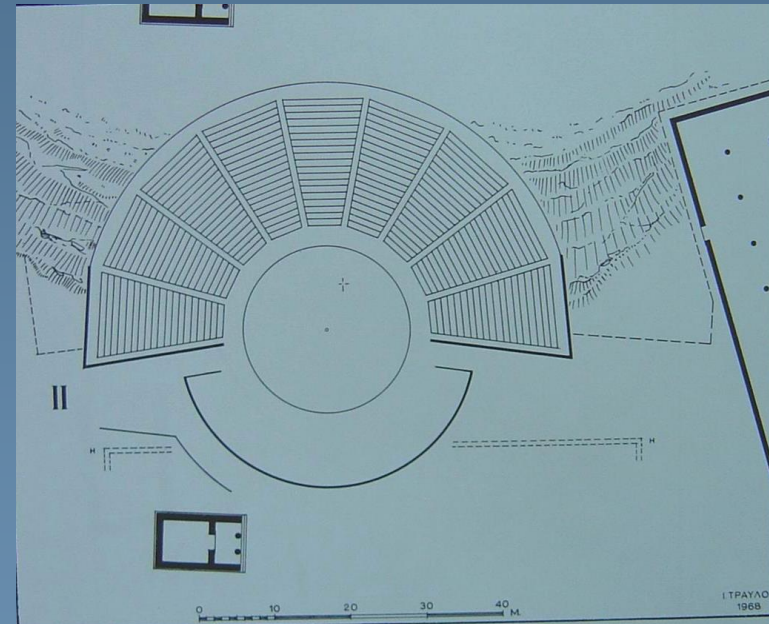

Το θέατρο του Διονύσου (τέλος 6ου αι. π.Χ.)

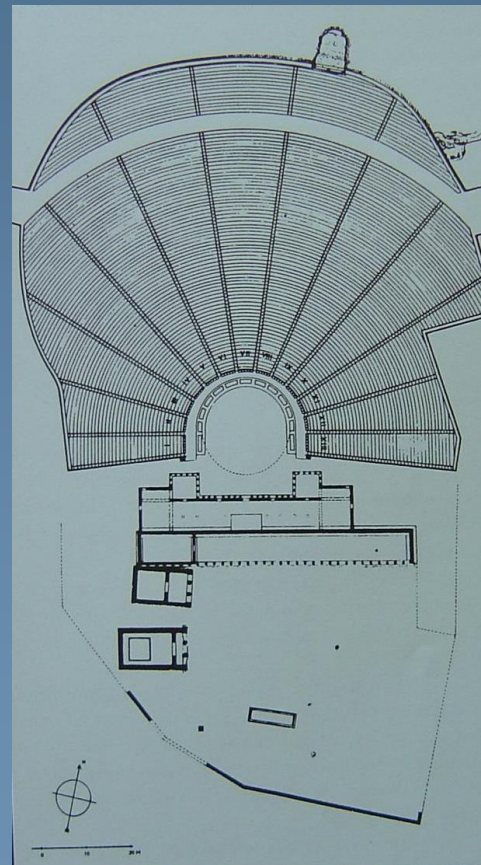
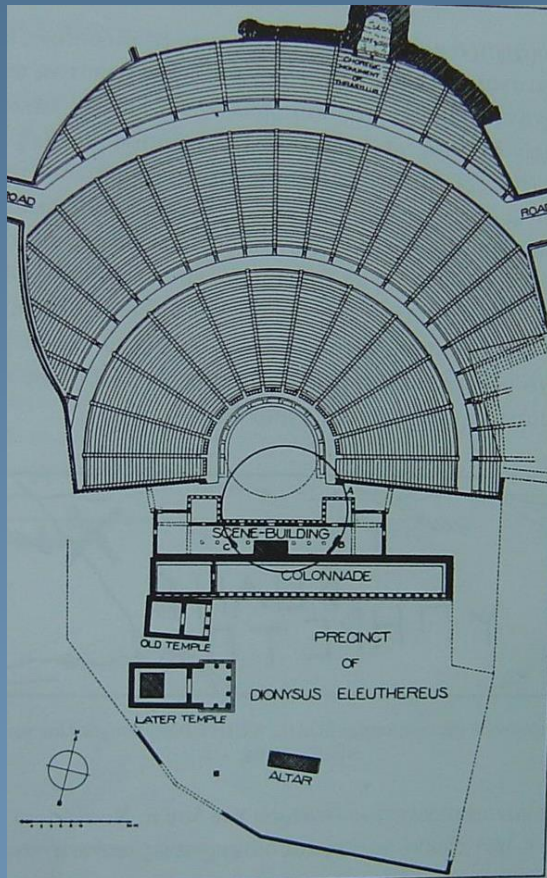

Το θέατρο του Διονύσου (5ος αι. π.Χ.)

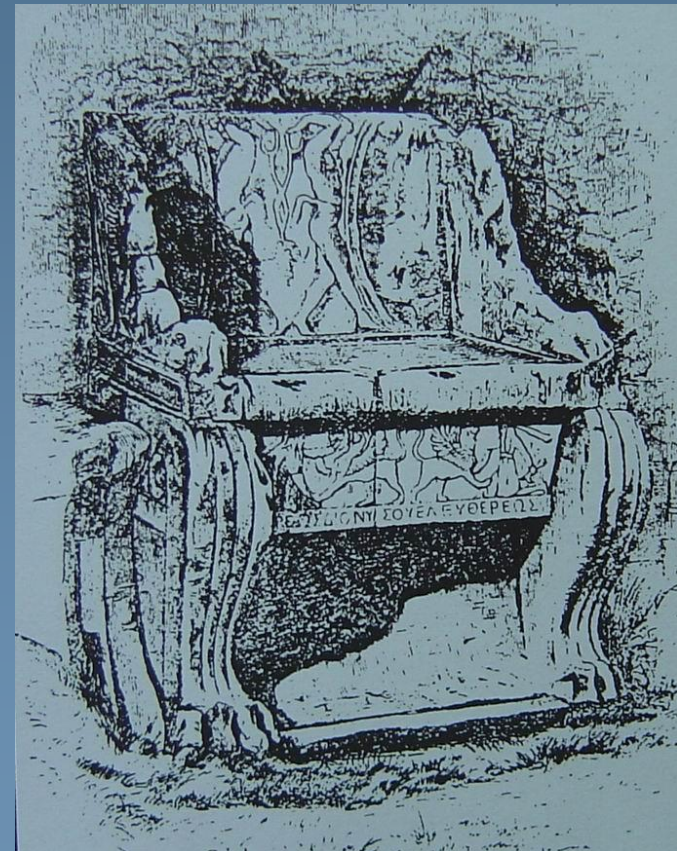

Το θέατρο του Διονύσου (4ος αι. π.Χ.)

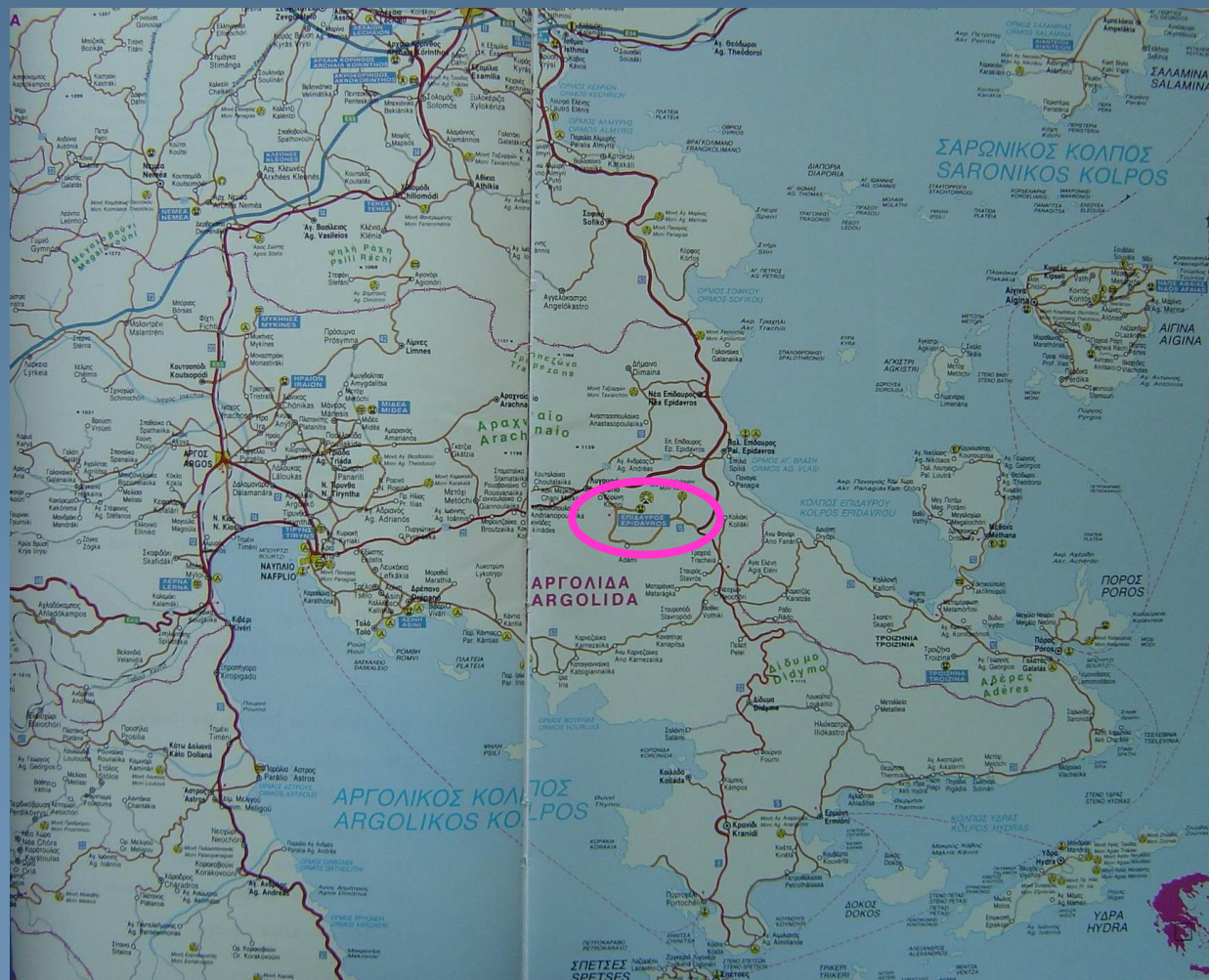

Το θέατρο του Διονύσου

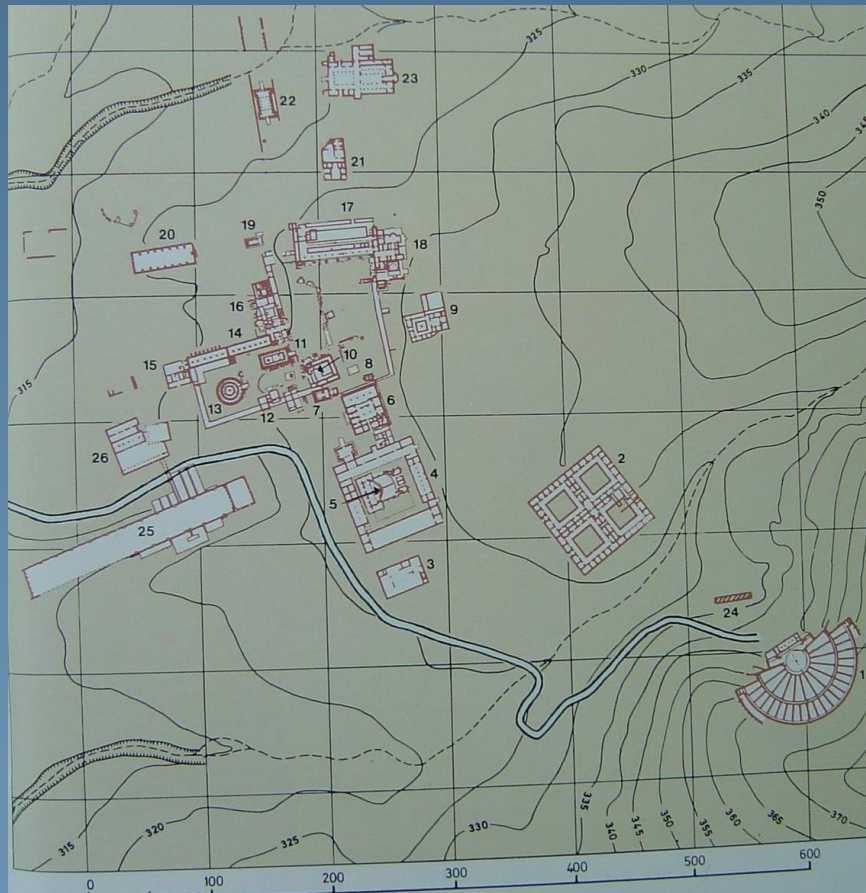

Χάρτης Αργολίδας

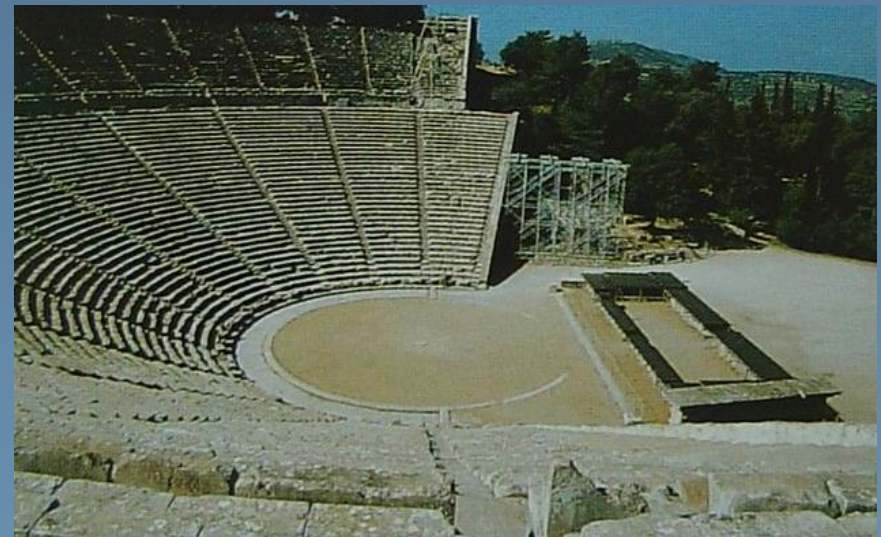
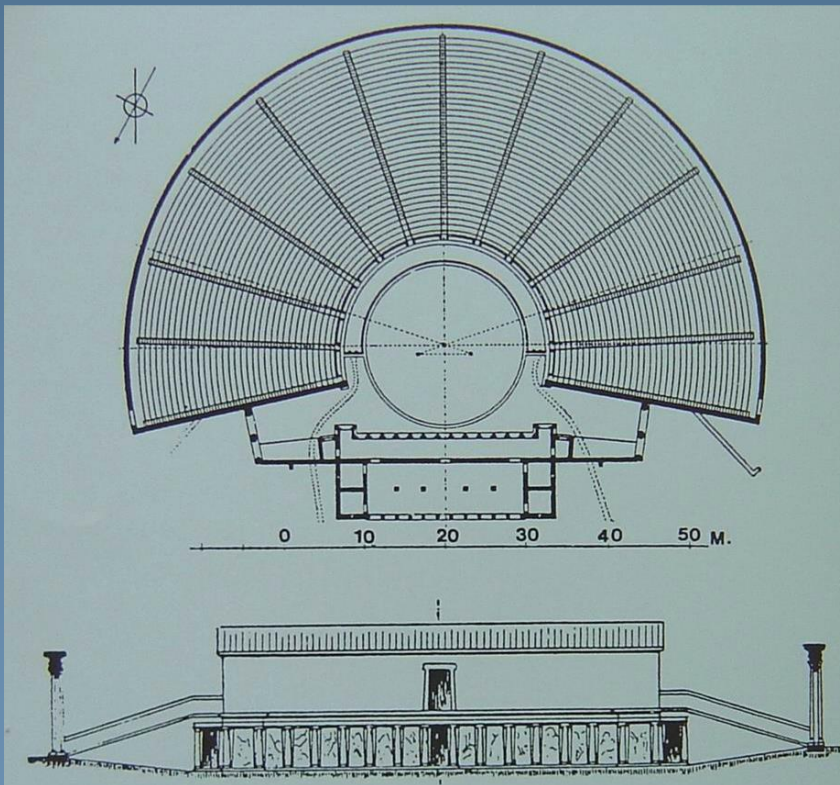

Το θέατρο της Επιδαύρου

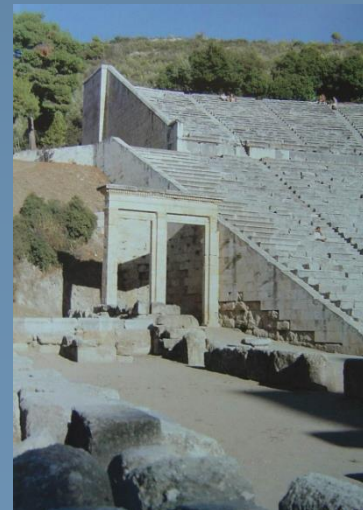
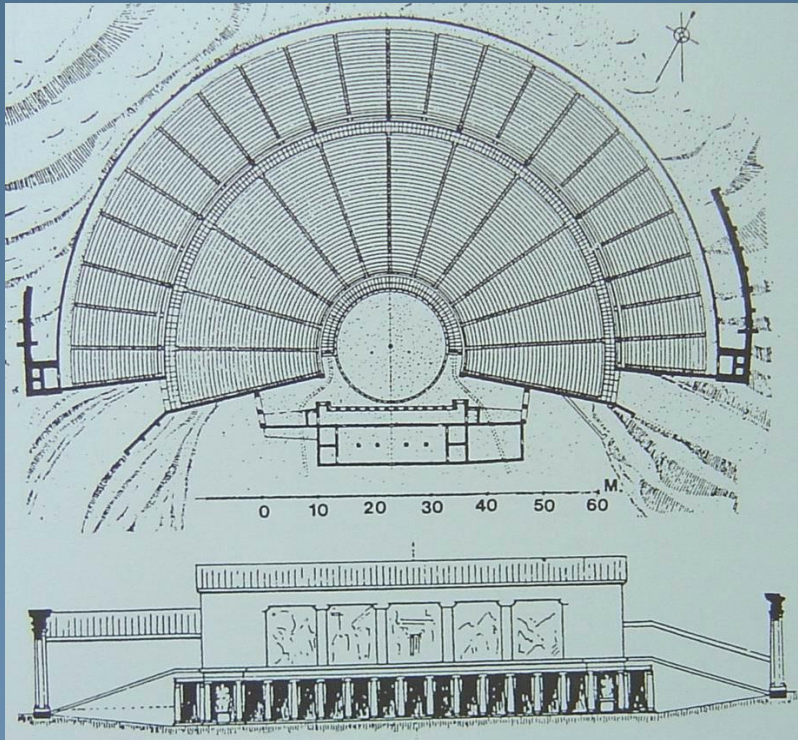

Το Θέατρο της Επιδαύρου

Το Θέατρο της Επιδαύρου

Κρήνες

Κρήνη στο
Ασκληπιείο της
Επιδαύρου

